

Aarø Sund Lokalhistoriske Arkivforening 2017 – 2018

ISSN: 1903-203X

Index-side.

Følg med på hjemmesiden www.aaroesund.dk

Gamle billeder & andet fra/om Aarøsund har interesse.

Følg Facebookgruppen: Årøsund – før og nu. Her kan du bidrage med kommentarer og billeder etc. Bidrag til årsskriftet – alt om Aarøsund har interesse.

Åbningstider: Ikke faste åbningstider – kontakt evt. et bestyrelsesmedlem

Side 1: Forside – Catharina Sørensen måske med gæster og personale

Side 2: Index

Side 3: Andreas og Catharina Sørensen – engang ejere af Aarøsund Badehotel

Side 12: Den store krig.

Side 17: Marianne Duus finder dagbog om tipoldefar Lauritz Duus – smed på Aarø.

Side 18: Lillebæltsoverfarten – Svend Daugaard Sørensens stil.

Side 37: Aarøsund Kul- og Koksforretning

Side 38: Ferierejse fra 20'erne, som også rammer Aarøsund

Side 51: Enevold Henriksen – fotos af byggerier

Bestyrelsen pr. 30/5-2018

Formand: Margit Christoffersen, Ved Færgegården 2 A, Aarøsund, 6100 Haderslev, tlf. 51702023, mc@hcprojekt.dk

Jytte Arling, Sundparken 23, Aarøsund, 6100 Haderslev Tlf. 7453 0940
arling@pc.dk

Peter A. Lund, Ved Færgegården 4, Aarøsund, 6100 Haderslev
peal@bbsyd.dk

Eigil Schmidt, Sundparken 19, Aarøsund, 6100 Haderslev Tlf. 20531955,
eigil@eigilschmidt.dk

Kasserer: Hans Helmut Petersen, Øsby Stadionvej 73, Øsby, 6100 Haderslev
hhp.cp@petersen.mail.dk

Suppl: Diens Kliver, Færgevej 63, Aarøsund, 6100 Haderslev Tlf. 7450 7438

Revisor: Henning Christoffersen, Ved Færgegården 2 A, Aarøsund, 6100 Haderslev

Ejere af Aarø Sund Badehotel Andreas og Catharina Sørensen ca. 1900 – 1920.

Denne historie er vi kommet under vejrs med at forunderlige veje. Bo Rolfshøj fra Fraugde på Fyn har udbudt nogle møbler til salg, som har stået på Aarø Sund Badehotel. Således drevet af heldig nysgerrighed kom Eigil Schmidt i kontakt med Bo, og ved noget snak viste det sig, at Bo lå inde med en flot samling af dokumentation og fotos. Bos mor tog sig tid til at få styr på familiens historie til gavn for eftertiden (og os). Dette er fantastisk og prisværdigt og til efterlevelse for os alle, og stor tak til Bo for at vi må læse med.

Bo skriver til hotellet:

Jeg har med interesse læst historien om Aarø Sund Badehotel, som I har på jeres hjemmeside.

Årsagen er, at jeg gennem min barndom og videre frem, har fået fortalt historien, at min oldemor Catharina Sørensen med sin mand Andreas Sørensen var ejere af Aarø Sund Badehotel i perioden omkring 1900 til 1920, ud fra hvilket jeg kan fortælle følgende.

Andreas og Catharina Sørensen med sønnerne Oskar og Arnold

Jeg er 58 år og er ved at rydde op i boet efter mine forældre. Min mor samlede op på historien omkring sin familie og derved også om Aarø Sund Badehotel. Jeg har i boet efter min mor møbler og effekter, som min

oldemor i sin tid tog med sig fra Aarøsund, og jeg vil gerne bidrage med lidt historie.

Interiør fra værelset med balkon på Aarøsund Badehotel.

På Badehotellet hjemmeside står at læse, at Kejser Wilhelm har stået fadder til nogle børn fra hotellet på det tidspunkt. Hvis historien passer, er der mulighed for, at min morfar Arnold Sørensen og hans to brødre Oskar og Mathias, kan have været de børn, som havde en så prominent fadder. Det har dog aldrig været nævnt i familien, så måske var det ejeren før eller også var man ikke helt stolt af det. Her Catharina med de tre sønner

Catharina – Aarøsund Badehotel

Morfar og mormor, Arnold og Thyra Sørensen, drev i mange år Havnbjerg kro på Als, og hver gang Kejser Wilhelm blev omtalt, blev han nævnt som "Den forbandede Kejser Wilhelm", så det var der ikke megen stads af. Thyras far blev sendt i krig ved den franske front under 1. verdenskrig, så måske derfor.

Historien fortæller, at Andreas Sørensen fra Aarøsund også blev sendt i krig, dog ved Østfronten mod russerne. Om han var imod tyskerne vides ikke, da jeg ikke endnu ikke har læst alle breve igennem, som min mor har efterladt fra den tid.

Svigerdatter, søn og Catharina – stranden Aarøsund

Et faktum er, at da Andreas vendte hjem fra krigen, var han ødelagt af de oplevelser, han havde været igennem, hvilket resulterede i, at han nærmest, som desværre mange andre veteraner, drak sig ihjel. Han døde den 9. dec. 1923.

Det gjorde, at min oldemor Catharina Sørensen stod alene tilbage med hotellet. Hun måtte pantsætte meget for at overleve tiden efter at Andreas var gået bort.

Et billede fra restaurant Flora i Haderslev fra ca. 1910, med Andreas i midten. Han ejede åbenbart også den restaurant. Vi ved, at Andreas Sørensen har ejet kliplev Kro, men det er ikke så godt dokumenteret. Det skulle være grunden til at de er begravet på Kliplev kirkegård, selv om Katharina havde levet 30 år i Havnbjerg blev hun også begravet der.

Restaurant "Flora" ca. 1910 som Andreas Sørensen ejede nogle år. Han ses i midten.

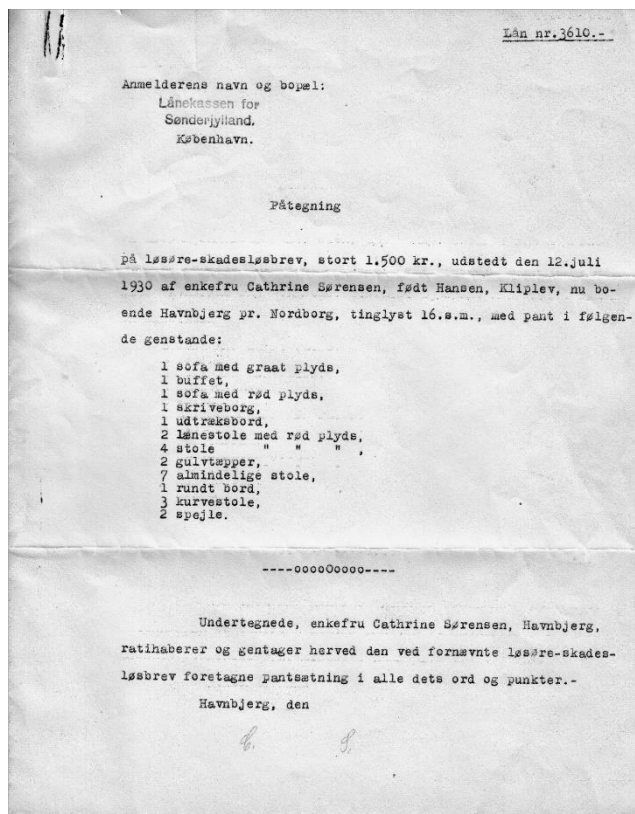
Hvornår Catharina Sørensen forlod Aarøsund har jeg ikke præcis årstal på, men omkring 1920-30.

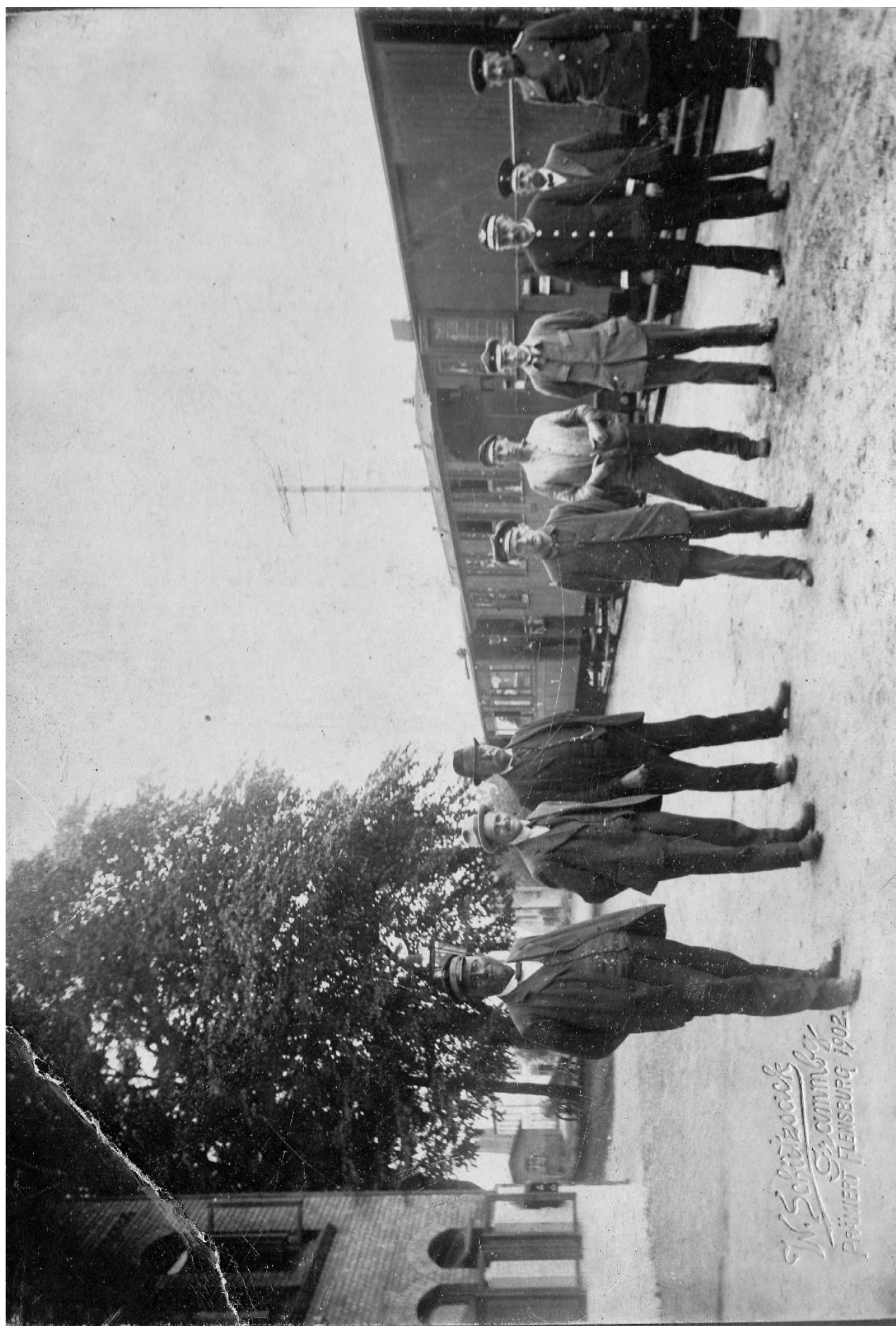

Familien stammer oprindeligt fra "Bigaard" ved Bov.

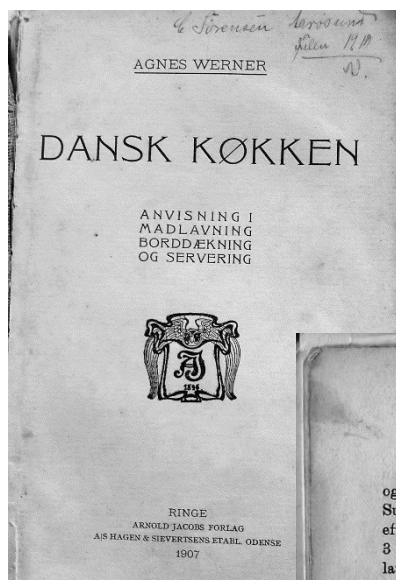
Catharina Sørensen flyttede herefter til Havnbjerg Kro til sin søn og svigerdatter Arnold og Thyra Sørensen, min morfar og mormor. Her boede hun til sin død den 24. maj 1962. Jeg husker, at vi kaldte hende "Bedstemor på loftet".

Jeg har fundet et pantebrev fra 1930, hvor Catharine tog pant i diverse effekter. Det har været nødvendigt i den svære tid efter Andreas' død. Nogle af møblerne står endnu hos mig, som jeg har arvet efter min mor.

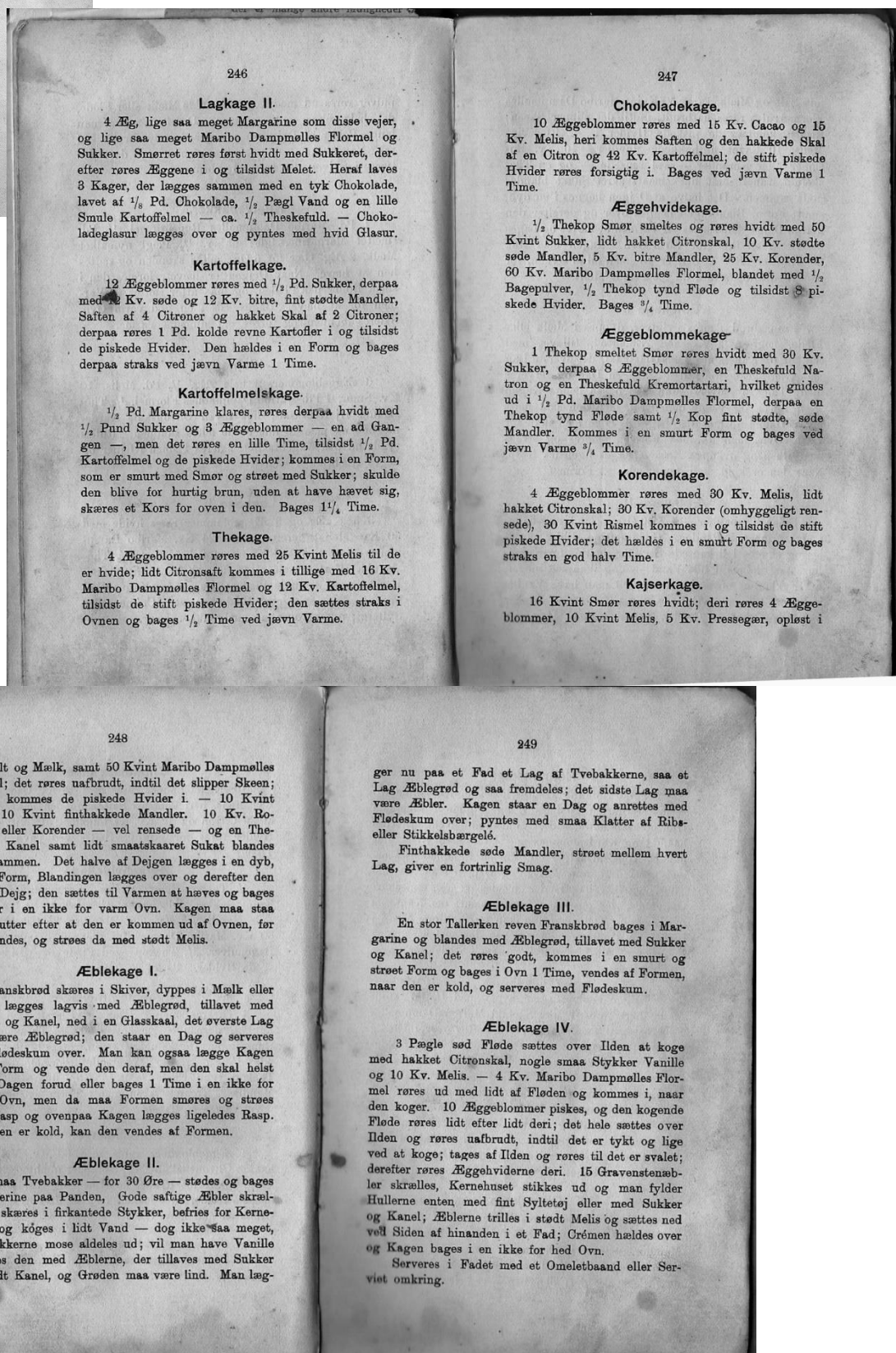

Fantastisk foto - Toget foran Aarøsund Badehotel - æ kleinbahn

Catharinas kagebog er stadig i familiens eje. På forsiden står der C. Sørensen, Aarøsund, - Julen 1919 -

Det vil være passende at bringe opskriften på "Kajserkage", - og så får man desuden en del varianter af æblekage fra 1919.

Fra den åbne veranda på Aarø Sund Badehotel - kaffebord

Min moster Inge Margrethe lever endnu og bor i Sønderborg. Hun er i dag 82 år gammel, og hun bekræfter at familien stadig har en buffet fra Aarø Sund Badehotel, som Catharina tog med sig.

*Badehotellet – privatfotos – ca. 1990
v. Bo Rolfshøj*

For historieinteresserede også lokalhistorie findes der en masse stof på nettet om Den Store Krig 14-18. Vi har søgt lidt på Årøsund og har fundet følgende. – Prøv selv.

BUCHARD, JØRGEN MARIUS (1881-1970)

Jørgen Marius Buchard forrest

Persondata

Født: 27/03-1881, Egersund Sogn

Død: 25/02-1970

Uddannelse: –

Erhverv: Gartner

Bopæl: Toftlund, Toftlund Sogn

Hustru: –

Børn (før krigsafslutningen):

Militære løbebane før krigen

Infanterist i Flensborg 1900-1902

Militære løbebane under krigen

Indtrådt: 02/08-1914

Udtrådt: 15/01-1919

Enhed(er): III. Landsturm-Infanterie-Bataillon Flensburg, 2. Kompagnie

Rang:

Såret: –

Udmærkelser: –

Andet: –

Kilder

–

Publikationer

Dan Obling, Carl Erik Christensen og Lis Mikkelsen: "Fra Vestergade til Vestfronten", Toftlund sogn i 1. Verdenskrig 1914-1918.

Hjemmeside: www.toftlund-lha.dk

Fotos

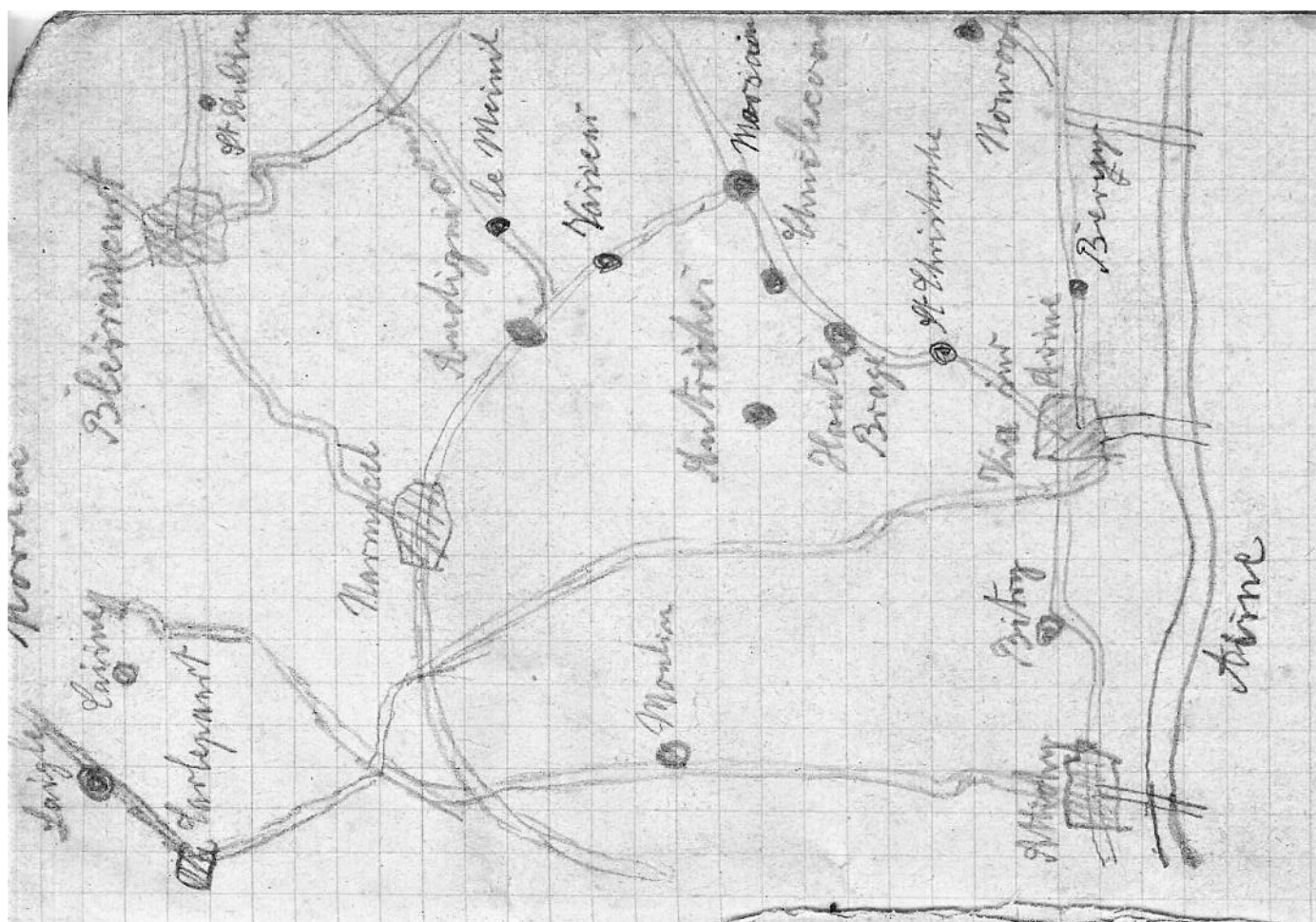
Aarøsund 1914 – Bygningen bag huset er Havnemesterboligen som blev revet ned i 1982. på pladen står "Zur erinnerung! An unser Wachtkommando Aarøsund Feldzug 1914"

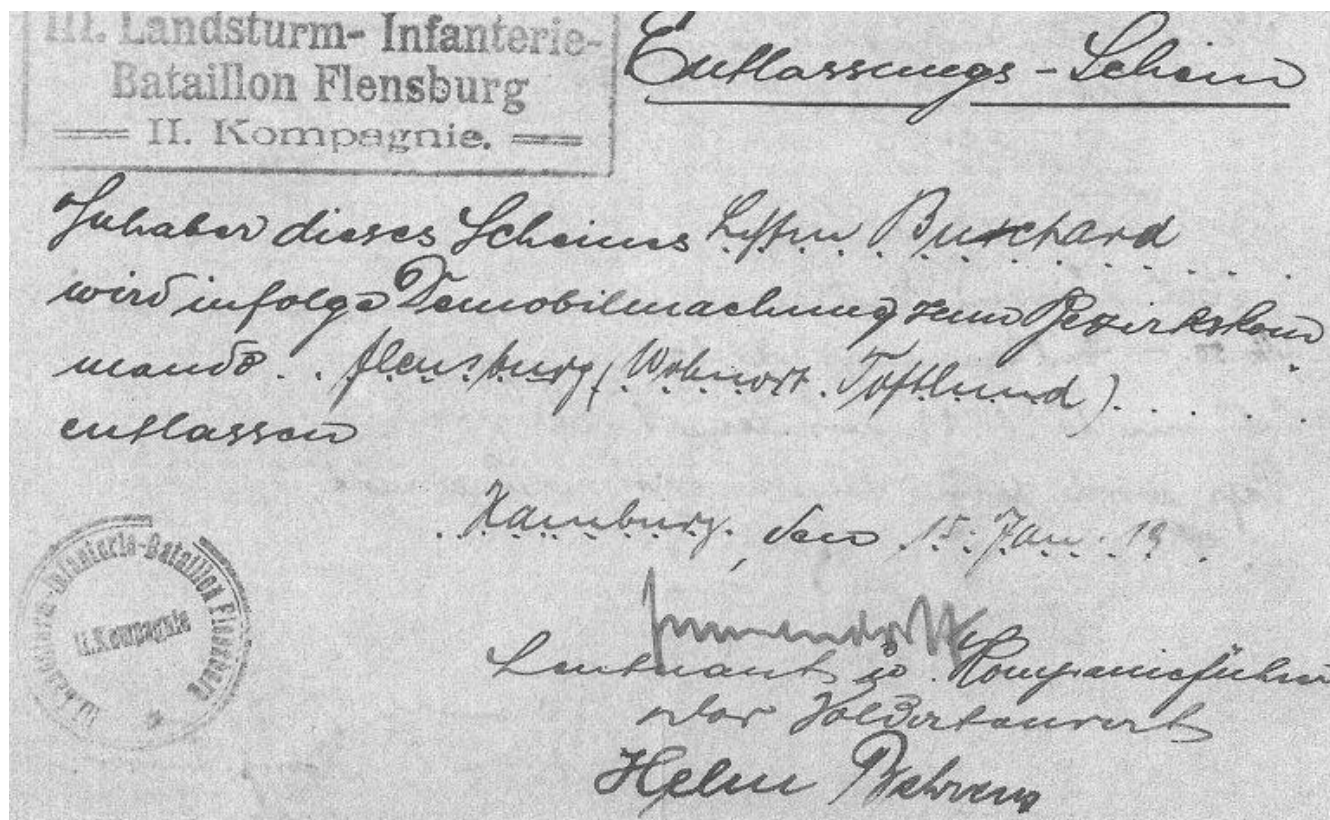
Buchard foran vogn

Buchard med hestespann.

Kort til orientering i felten

Hjemsendelstilladelse

Øvrige oplysninger: Marius Buchard var født i Egersund. Han og hans kone drev i mange år gartneri og forretning i Toftlund. Deres søn Jørgen overtog senere forretningen.

Marius Buchard voksede op i Øster Løgum, hvor hans far Christian Friedrich Buchard var lærer og degn. Marius Buchard fik gode karakterer i skolen. Det fik han også, da han aftjente sin værnepligt i Flensborg fra 1900-1902.

Da han kom hjem fra soldatertjenesten, blev han selvstændig gartner i Øster Løgum. Han måtte flere gange til kontrol på hospitalet, da han havde problemer med en hjerteklap.

Marius Buchard førte dagbog. Det er klart, at en ung gartner noterer ting, der vedrører hans arbejde.

I sommeren 1914 skriver han i dagbogen, at han bestiller efterårsfrø og planter til kirkegården. Men så bryder verdenskrigen ud, og Marius Buchard får ikke brug for sine efterårsplanter.

Han bliver indkaldt fra første færd og skal møde søndag den 2. august 1914 kl. 12. Han skal møde i Haderslev. Her får han udstyr og klæder, og allerede samme aften kl. 7 kører han med kleinbanen mod Årøsund.

Derfra sejles der til Årø. Der er flere soldater, der rejser med færgen, og de ankommer til Årø om natten. Buchard indkvarteres ifølge dagbogen hos Martinsen, der har en gård på 92 ha. I gruppen er der 1 Unteroffizier, 3 Gefreitere og 7 Wehrmänner. Alle er de fra Nordslesvig. Marius Buchard nævner dem alle med navn.

Dagbogen er sine steder nærmest ulæselig, men man får alligevel et indtryk af forholdene ved at se i den. Soldaternes opgave er at bevogte adgangen fra søsiden.

Den lille gruppe soldater er på Årø til om onsdagen, hvor de bliver forflyttet til gæstgiver Juhl i Haderslev. Lidt senere kommer de til kasernen, og soldaterne kommer på vagt ved banegården.

Man kan i dagbogen se fra dag til dag, hvad Marius Buchard foretager sig.

Søndag har han besøg. Mandag formiddag er han på patrulje, og mandag eftermiddag bringer han brød til Årøsund. Torsdag er der eksercits fra 4-5, og så er Marius Buchard så slidt, at han må melde sig syg. Han kommer til doktoren, der siger, at han lider af muskelforstrækninger i nakken. Ifølge dagbogen er Marius Buchard raskmeldt om søndagen, og mandag morgen udkommanderes han til at holde vagt på stranden i Stevelt ved Øsby. Han er sammen med en underofficer og 11 andre soldater.

Han skriver, at de holder vagt 3 timer ad gangen døgnet rundt. Efter et par dage ved Øsby indkvarteres soldaterne på Årøsund Badehotel, og de nyder at få gode senge at sove i og også rigtig god forplejning. Desværre varer det ikke længe, før der kommer ordre til at komme til Haderslev igen.

Buchard beskriver i dagbogen, hvilke opgaver han er med til at løse. Soldaterne i hans gruppe skal iagttage kysten. Der er en kystobservationspost, som de skal beskytte. Der er en lysstation og nogle vigtige telegrafkabler, som også skal beskyttes mod eventuelt fjendtligt angreb. Soldaterne skal forhindre, at fremmede tropper går i land på kysten ved Årøsund. Den tyske overkommando mener, at stranden ved Årøsund er særlig velegnet til en ilandsætning af fjendtlige tropper. Når man sammenligner med de soldater, der gjorde tjeneste ved fronten, var kystbevogtningen en fredelig foreteelse.

Spændende læsning – find selv noget på nettet.

Arkivet har fået en kopi af en dagbog/hæfte, som Marianne Duus' tipoldefar Lauritz L. Duus har skrevet. Lauritz L. Duus var smed på Aarø.

Marianne fortæller:

Min far er Niels Morten Duus. VVS'er/smed.

Min farfar er Niels Martinussen Duus. Ansat ved statsbanerne.

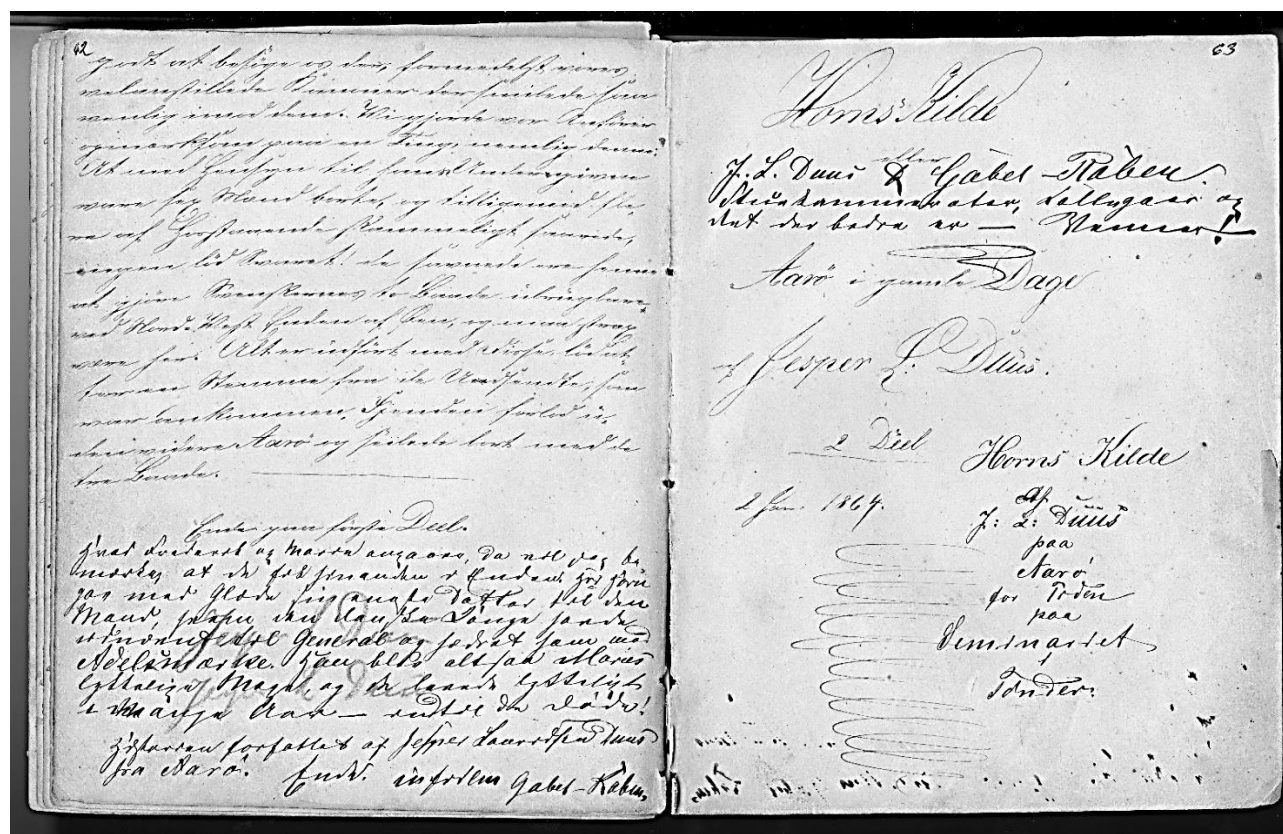
Min oldefar er Jesper Duus. Lærer i Anslet.

Min tipoldefar er Lauritz Lauritzen Duus. Smed på Aarø.

Hun fortsætter: Jeg har aldrig interesseret mig for det før, og håber at det er rigtigt. Det er ikke utænkeligt, at jeg får lyst til at undersøge familiehistorien nærmere.

Ved et tilfælde, blev jeg gjort opmærksom på, at min far i en af Frovin Jørgensens bøger blev nævnt ved navn. Jeg blev nysgerrig og læste mig til, at bogen om "Horns kilde" skrevet ned af Lauritz Duus skulle være i familiens varetægt. Jeg anede ikke hvor den kunne være og efterlyste den på lokalhistorisk arkiv og i familien - uden held.

Jeg glemte alt om den indtil jeg en dag skulle rydde op i et skab for min mor - der var den!! Mh. Marianne

Red. Finder afskriften temmelig vanskelig at læse, men den bliver mere skrap ved at billed-redigere. Så nu mangler vi blot en, som har en del timer tilovers og kan studere den nærmere. Her fik I en lille smagsprøve, der er i alt knap 50 sider. Det var side 45. Må være en guldgrube at få "oversat".

Om Færgen igen, igen.....

Ved et sjovt tilfælde kom vi i kontakt med Svend Daugaard Sørensen, som lå inde med noget stof om Aarøsund-Assens overfarten. Det ser ud som om det har været et projekt, evt. i skolen. Vi har i tidligere årsskrifter bragt færgeriets historie, så vi gengiver blot nogle af de fotos samt tekst, som vi ikke tidligere har kendt. Svend har givet os lov til at kigge med:

Fra Kyst til Kyst!

Assens-Aarøsund færgen på vej til Aarøsund ud af Assens.

Som det fremgår af dette brev, har der været stor hjælpsomhed omkring oplysninger om ruten - her fra A/S Lillebæltsoverfarten v. skibsmægler A. Fage-Petersen, nogle fotografier er kommet til ved fotograf Kaj Arling, og Svend har også selv været flittig med kameraet.

AKTIESELSKABET
LILLEBELTS-OVERFARTEN
ASSENS

M/V SØNDERJYLLAND
TELEGRAM-ADR.: OVERFARTEN, ASSENS
TELEFON: ASSENS 562
—
EXPEDITIONEN I ASSENS:
TELEFON: ASSENS 200
—
EXPEDITIONEN I AARØSUND:
TELEFON: ØSBY 70
—

Assens, den 27. Januar 1967.

Herr direktør L.P. Sørensen,
Missions-Hotellet,
Haderslev.

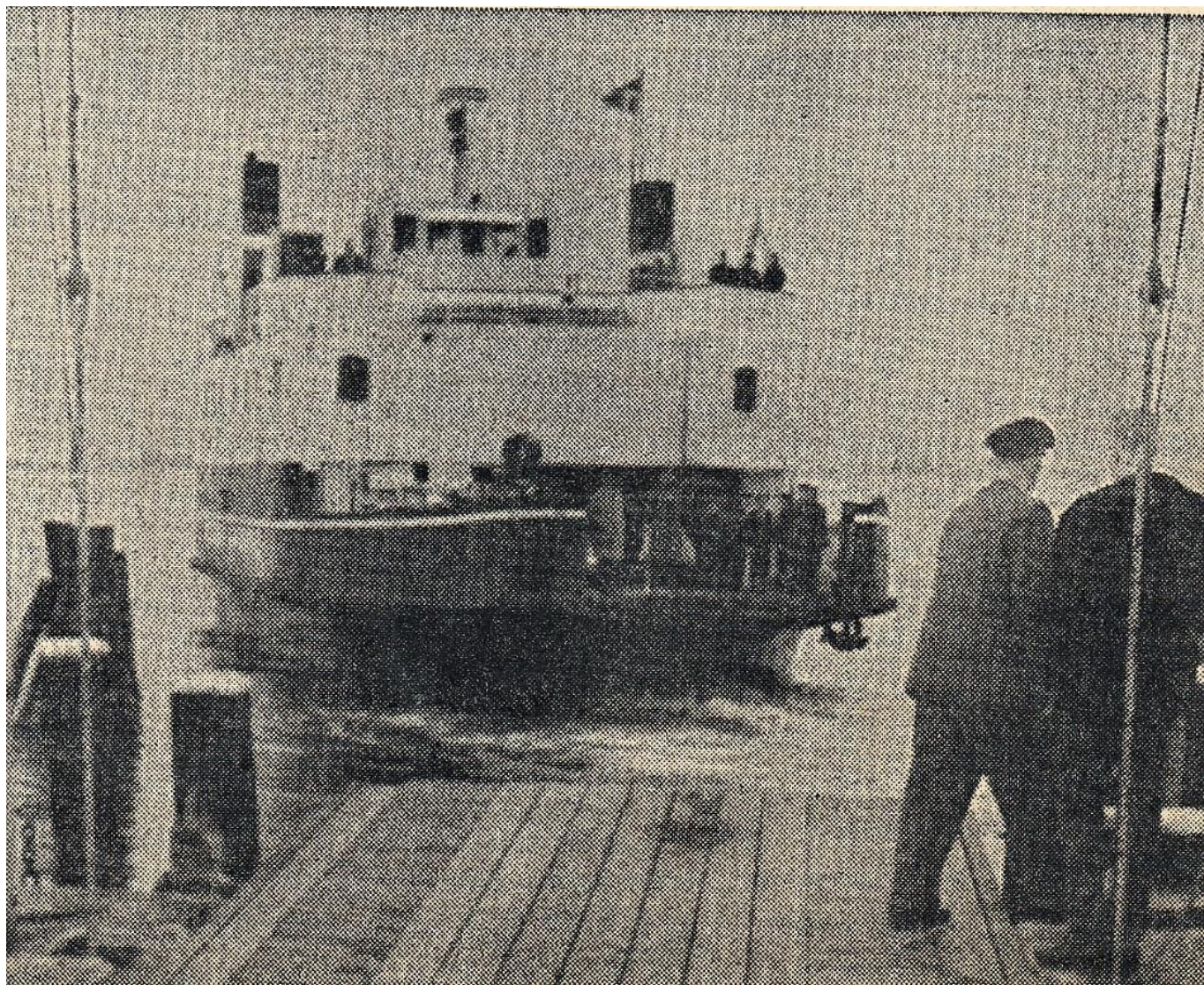
Mange tak for Deres brev af g.d. Vi synes at det er en fornøjelig ide, at Deres søn har valgt at skrive stil om vor overfart. Desværre er det meget begrænset, hvad vi kan hjælpe Dem med af materiale, idet alle fotos, udklip etc. er indklæbet i store, tunge arkivbøger. Deres søn er imidlertid hjertelig velkommen til at besøge os paa vort kontor, hvor han vil kunne faa lejlighed til at gennemgaa hele vort arkivmateriale, saafremt dette skulle have interesse (vi vedlægger tur-retur billet).

Kort over selve sejlruten er vi desværre ikke i besiddelse af i ekstra eksemplarer, ejheller fra den ændrede rute under krigen. Hos en af skibshandlerne i Haderslev vil De dog sikkert kunne erhverve et søkort over Lillebælt (nordlige del), hvor en af vore kaptajner vil kunne indtegne den nuværende rute.

Som en kuriositet kan vi nævne, at vi paa vort kontor har en indrammet fartplan fra 28/51884 hvoraf fremgaar, at Flensborg-Egernsund og Sønderborg Dampskibsfart-Selskabet paa hverdag fra og med juni 1884 havde daglig afgang fra Aarøsund kl. 0930 (ankomst Assens kl. 1030) samt afgang fra Assens kl. 1410 (ankomst Aarøsund kl. 1520), Billetpriser: 1. plads: M. 2,70 = Kr. 2,40, 2. Plads: M. 1,80 = Kr. 1,60 iflg. daværende kurser).

Vi vedlægger nogle enkelte løse fotografier, som De gerne maa beholde.

Med venlig hilsen
A/S LILLEBELTS-OVERFARTEN

I Dannevirke torsdag den 25. april 1972 står følgende:

Den sidste færge – Dannevirke-Hejmdal

Assens-Aarøsund overfarten:

Færgens tid er omme

A/S Lillebeltsoverfartens udgifter stiger og stiger. – Kan næppe sejle ud over 1974.

Det nytter ikke at lægge skjul på, at det ikke vil være muligt at opretholde Assens-Aarøsund overfarten ret lang tid fremover, siger

formanden for A/S Lillebeltsoverfarten, stiftsamtmænd J. Høirup, på selskabet generalforsamling i Assens Mandag.

Det ser ud til at færgets tid er omme, når man ser på det stadigt stigende underskud og den vil næppe kunne sejle ud over 1974 – hvis det da holder så længe

Skal vi igennem 1972 uden yderligere at forringe økonomien, må de offentlige tilskud sættes op til 623.000 kroner mod de 288.000 kroner i 1971, og det tror jeg ikke, det offentlige er indstillet på at yde.

Formanden fortsatte: - I lighed med andre erhvervsvirksomheder har Lillebelts-Overfarten måttet konstatere en række stadigt stigende poster på udgiftssiden, således at det samlede årsresultat fretræder med en betydelig underskudssaldo – 131.164 kroner.

Årsagen til, at overfarten har kunnet holdes i live indtil nu er de store offentlige tilskud, der i 1971 beløb sig til 288.000 kroner, fordelt med 95.000 kroner på Sønderjyllands amtsråd, 95.000 kroner på Fyns Amtsråd, 60.000 på Haderslev kommune. Hvis ruten skal fortsætte vil det blive nødvendigt med et betydeligt øgede tilskud.

Regnskab

Lillebeltsoverfarten har i 1971 haft indtægter på i alt 819.253 kroner mod en udgiftspost på 884.774 kroner. Til underskuddet kommer renteudgifter 64.301 kroner, hvilket giver et samlet underskud på 130.328 kroner. Underskudssaldoen er på 131.164 kroner.

Status pr. 31. december 1971: 908.649 kroner.

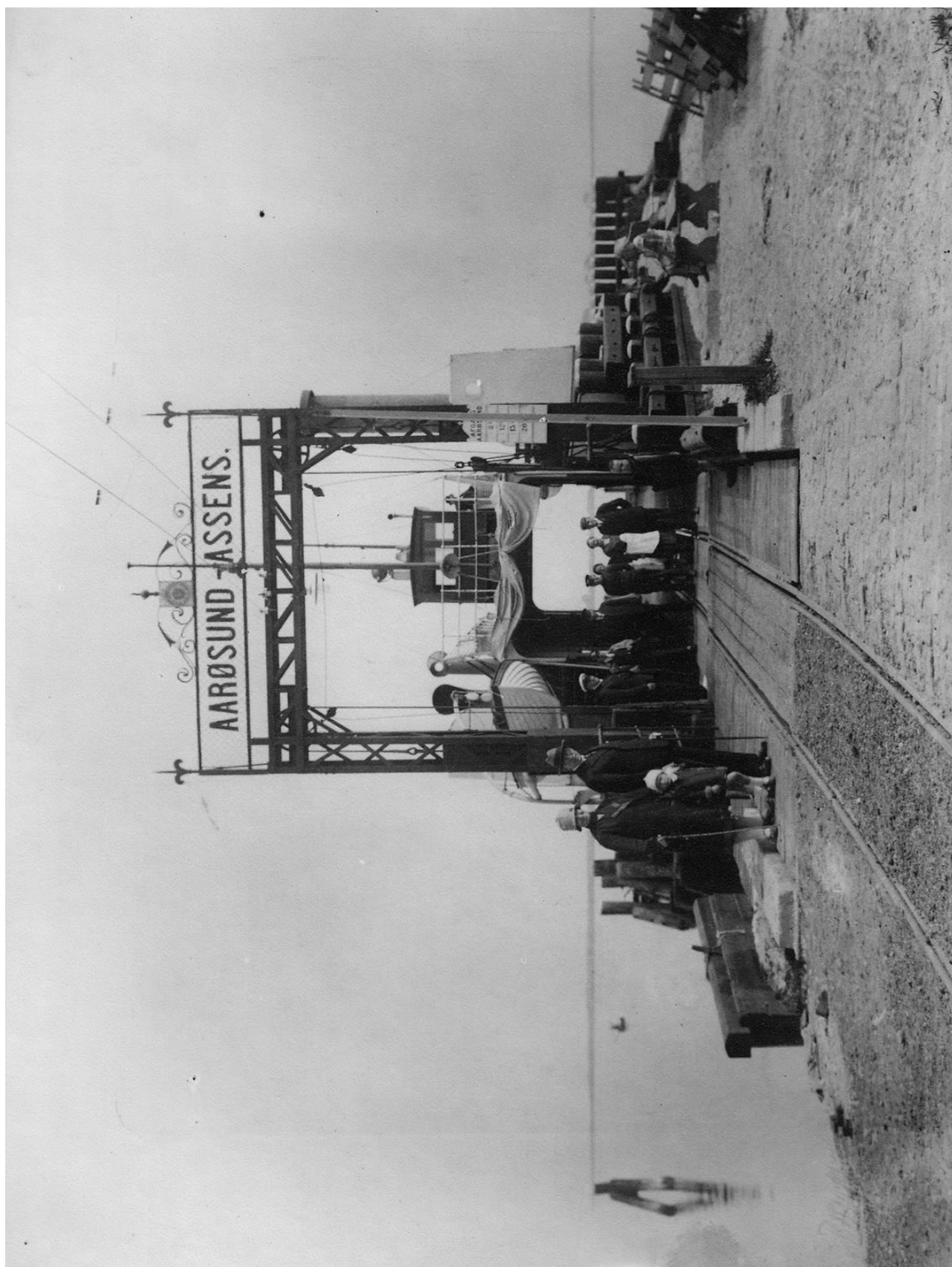
Prognoserne har ændret sig eventyrligt siden 1970, kommenterede J. Høirup. I perioden 1966-70 gik det jævnt roligt, og det lykkedes at afdrage 200.000 kroner på gælden.

Siden er situationen drejet kolossalt. – Hyren er den største post på udgiftsregnskabet. Der har i løbet af ni måneder i 1971 fundet en lønstigning sted på så 100.000 kroner, svarende til 33 procent på årsbasis. Også oliepriserne har være stigende i det forløbne år.

Formanden mindedes i sin beretning afdøde borgmester Knud Larsen, Assens, der i en årrække har siddet i selskabets bestyrelse.

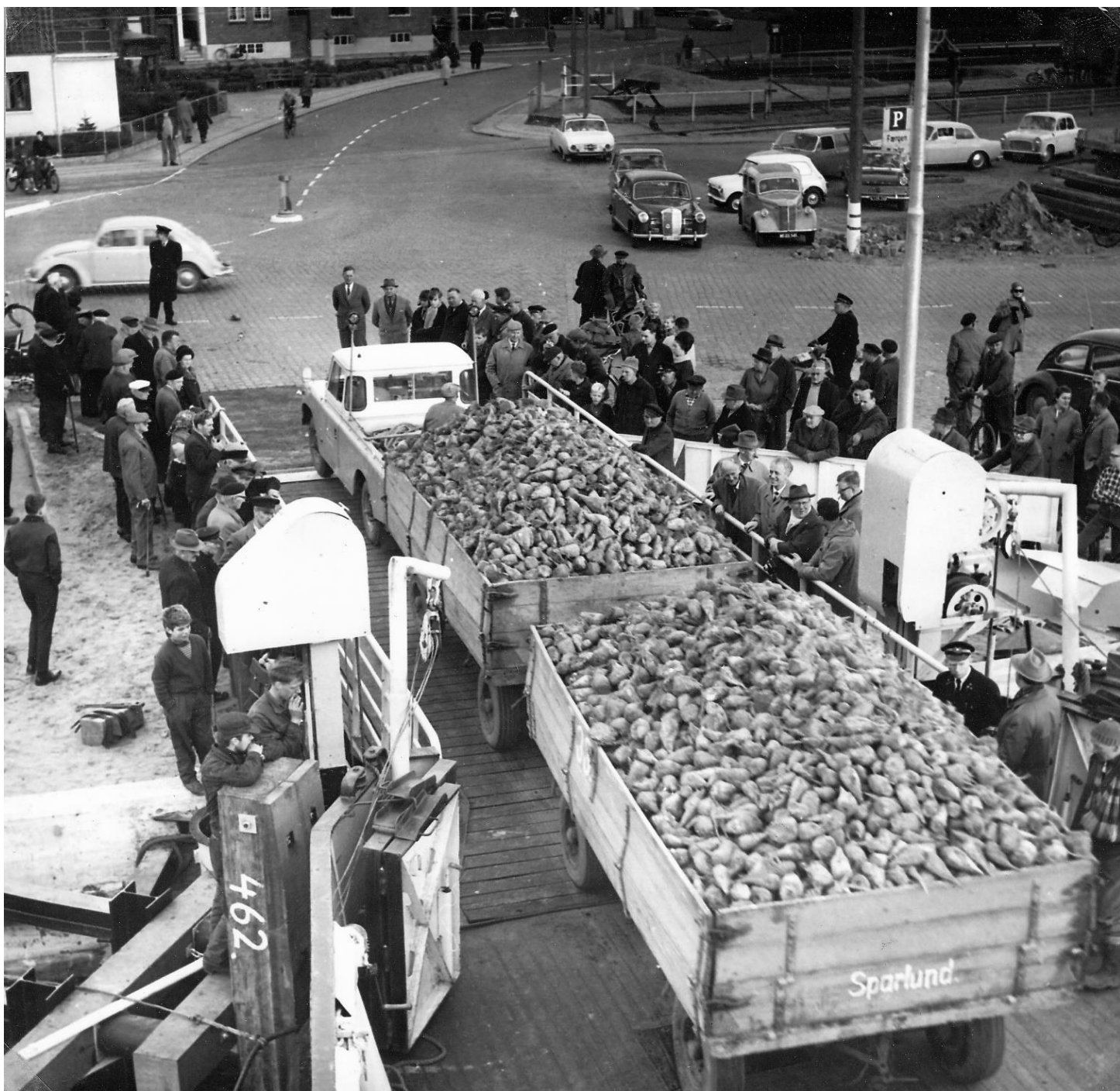
Bestyrelsen har i stedet suppleret sig med borgmester Theisen, Assens.

Fantastisk dejligt foto – Færgen i Aarøsund. Vi kender desværre ikke årstallet men 1930'erne vil være et godt bud.

Ombordkørsel i Assens

Roer køres af færgen i Assens:

Svend skriver:

Færgen "Sønderjylland" i Assens havn. Billedet viser losning af roer, som køres til sukkerfabrikken. Roesæsonen er om efteråret, hvor færgen må sejle uafbrudt frem og tilbage for at få de mange roer transporteret over.

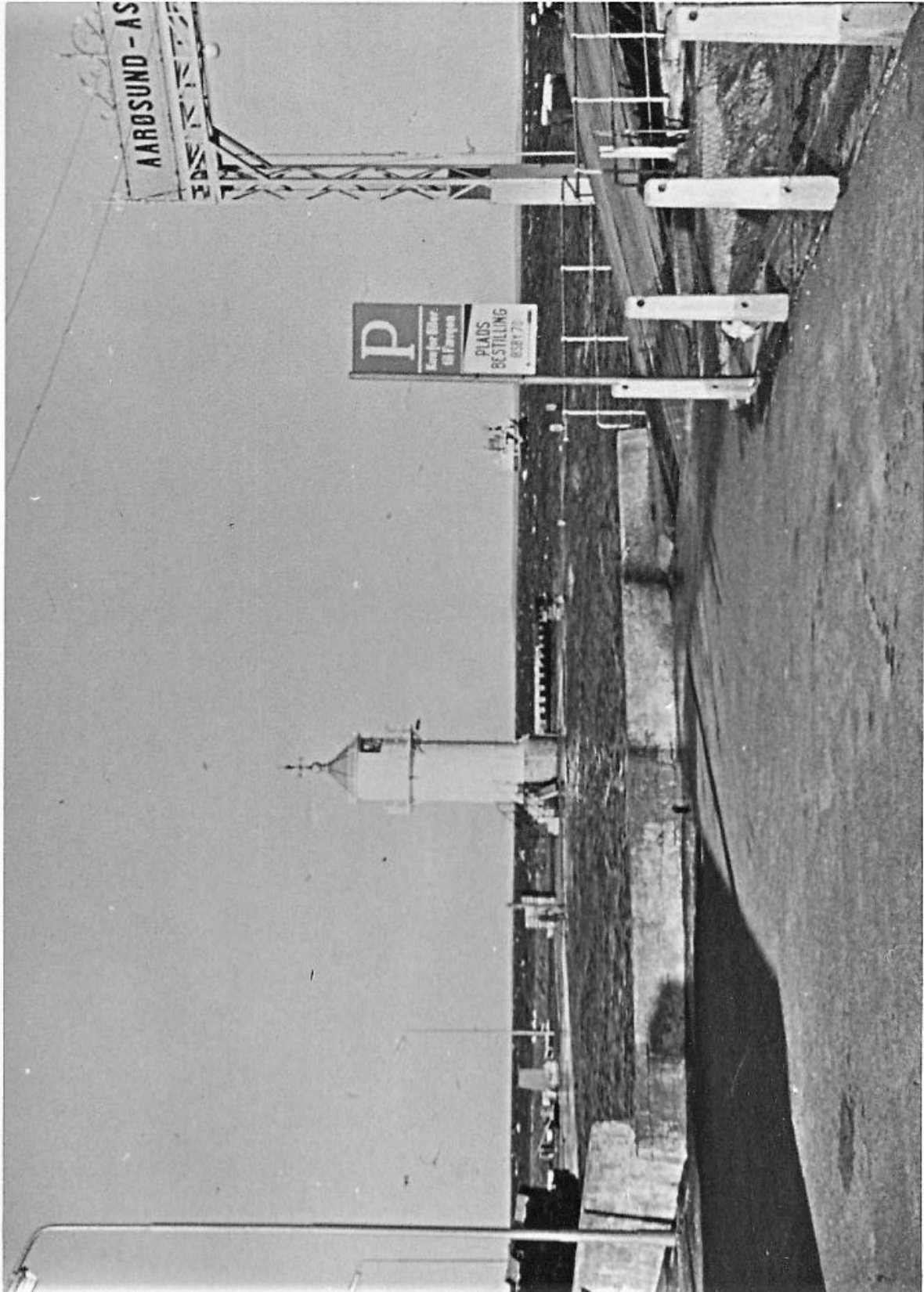

Teksten til billedet er: M/S "Sønderjylland" under ombygning på Ålborg værft efter overtagelsen i 1962.

Ombygning, vi genkender umiddelbart kaptajn Fabricius med kasketten.
(bag på billedet står: Sydjdysk Pressefoto Hans Andersen: "Endnu er alt kaos på "Sønderjylland" i Ålborg.)

Her nogle af Svend egne fotos.

Færgen på vej ind til Aarøsund i stormvejr.

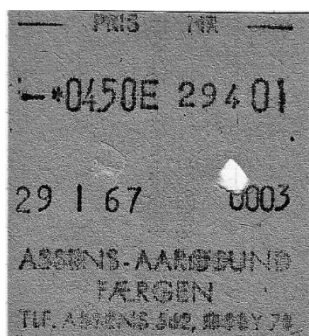
Styrhuset M/S Sønderjylland

På vej ind i færgelejet.

På vej ud af Assens havn.

№ 87

 12 REJSERS KORT

ASSENS-AARØSUND
eller vice versa

Gyldigt til 3 / 12 1967 for

☒ Personbillet voksen/barn

☒ Auto nr.

☒ Mc/scooter/sidevogn
nr.

☒ Knallert

☒ Cykel

☐ ELEV

Betalt med kr. 30.00

E. Lykke
Billet

Først i 60'erne blev der bygget et kontor på havnen på kajen i Assens ved siden af færgelejet. Kontoret skulle administrere færgeruten. Dette blev imidlertid for dyrt og hele administrationen overgik til skibsmægleren. Det sparede selskabet for en del penge.

A. FAGE-PEDERSEN

STATSAUTORISERET SKIBSMÆGLER

STATSAUTORISERET VEJER OG MAALER

TELEFON (09-71) 200 . POSTBOX 17 . ASSENS

Sønderjyllands-ruten ASSENS-AARØSUND

Fartplan, gyldig fra 22/5 1966 til 27/5 1967

ASSENS	afg.	a) 700	915	1125	1345	b) 1600	c) 1840	†) 2100
AARØSUND	an.	750	1005	1215	1435	1650	1930	†) 2150
Haderslev 	an.	855	1045	1300	1530	1730	2015	2230

Bemærk: †) Sejles kun søn- og helligdage i hele perioden a) Sejles ikke fra 1/1 67 - 28/2 67
b) Sejles ikke på søn- og helligdage fra 25/9 66 - 27/5 67
c) Sejles ikke på hverdage fra 25/9 66 - 27/5 67 d) Søn- og helligdage bus kl. 1900

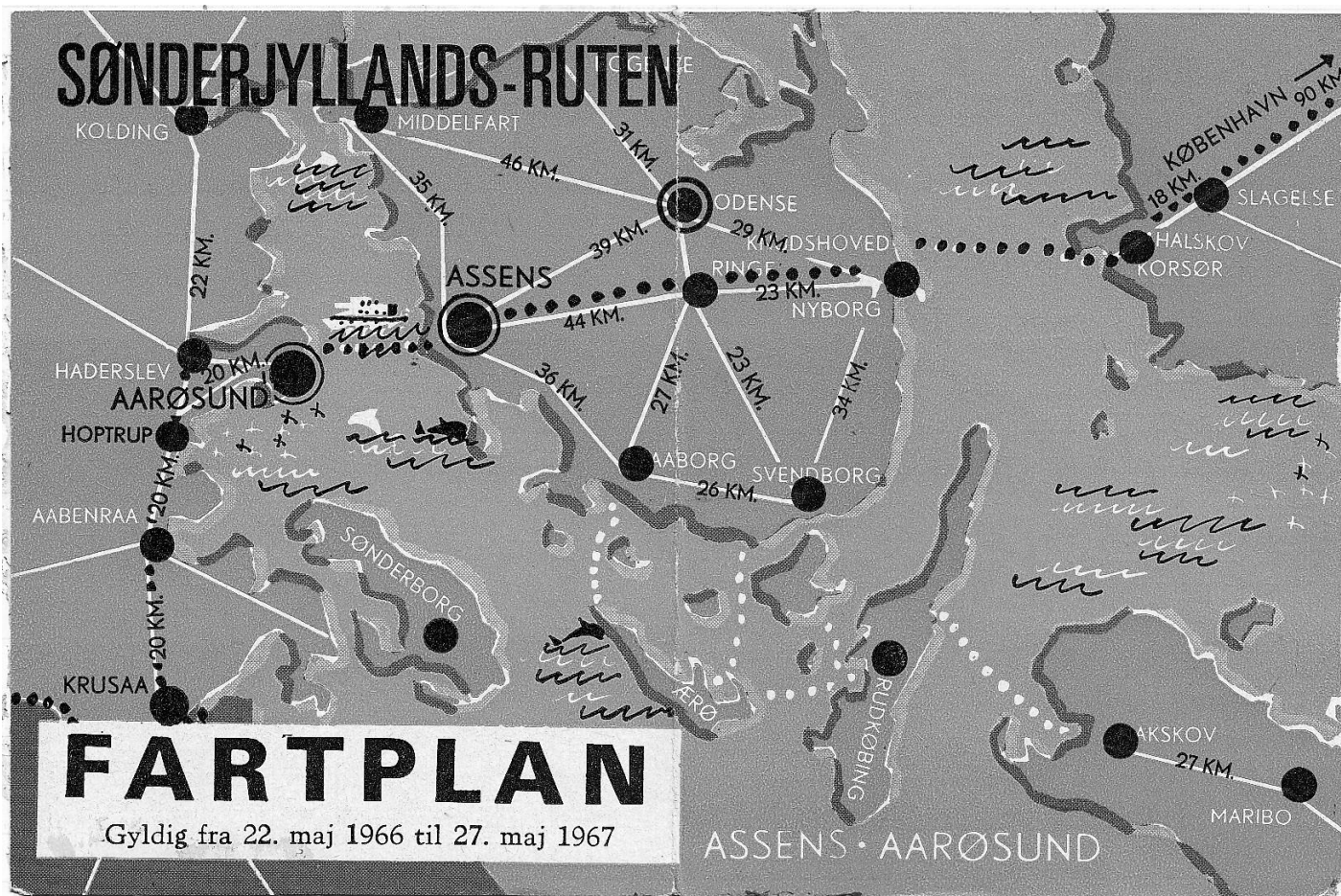
Haderslev 	afg.	750	940	1145	1415	1630	d) 1920	2125
AARØSUND	afg.	a) 815	1020	1235	1450	b) 1715	c) 1945	†) 2200
ASSENS	an.	905	1110	1325	1540	1805	2035	†) 2250

Fartplanen holdes så planmæssigt som muligt, men selskabet garanterer ikke for forsinkelser og følger opstået deraf. Ret til ændringer forbeholdes. Oplysning om yderligere bustilslutninger ved ekspeditionerne. Biler med pladsreservering skal være på parkeringen 10 minutter før afgang.

Pladsbestilling { Deres rejsebureau, FDM eller på telefonerne:
Assens: (0971) 562 og Aarøsund: Øsby (045) 8 44 70

Kapacitet i 1966

Passagerer:	50.147
Personvogne:	13.922
Lastvogne:	150
Busser	45
Motorcykler	460
Knallerter	829
Cykler	934
Roevogne	2749
Roeaffaldsvogne (fra Assens)	1567
Tomme roevogne (fra Assens)	1182
Selskaber (til Aarøsund)	70 stk. 2024

Ska' De til Fyn....?

DET ER LETTERE MED FÆRGEN FRA ÅRØSUND
T.L.F. ØSBY (045) 8 44 70

25 % VINTERRABAT

Vi sejler igen lørdag d. 25. 2.

Færgen til Assens....

ER I DOK, MEN SEJLER IGEN LØRDAG DEN 25. FEBR.

1/2 LILLEBÆLTS-OVERFARTEN
ÅRØSUND, ØSBY (045) 8 44 70

SØNDERJYLLANDS-RUTEN

ASSENS - AARØSUND ...

...60 km fra grænsen

- en nem og bekvem genvej mellem E3 og A1, Fyn og Sønderjylland, kontinentet og de danske øer.
- en nem og bekvem mulighed for afslapning fra hovedvejens jag under en forfriskende sejltur på det skønne Lillebælt.
- en nem rute med gode tilkørselsveje og moderne til- og frakørselsforhold.
- en 50 minutters overfart med den gode bilfærge »Sønderjylland« er lige noget for Dem!

30 personvogne . Restaurant ombord.

A/S LILLEBELTS - OVERFARTEN

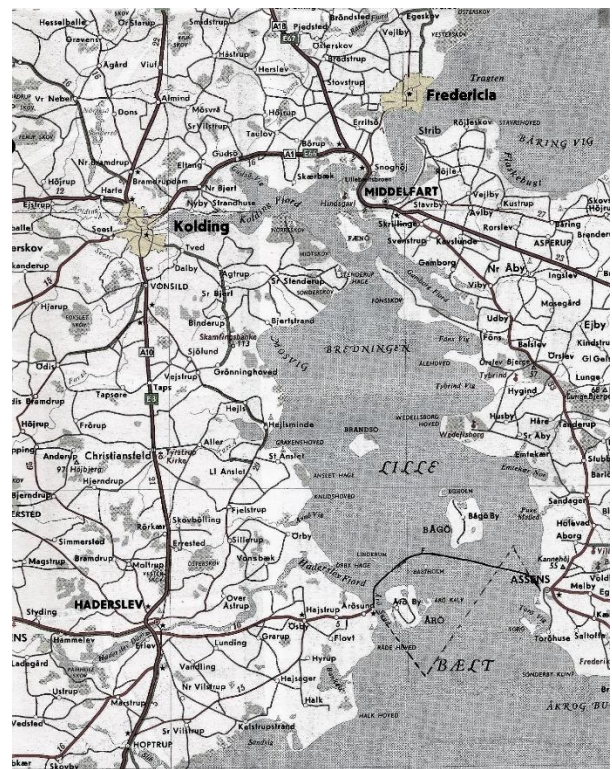
Assens: Tlf. (0971) 562

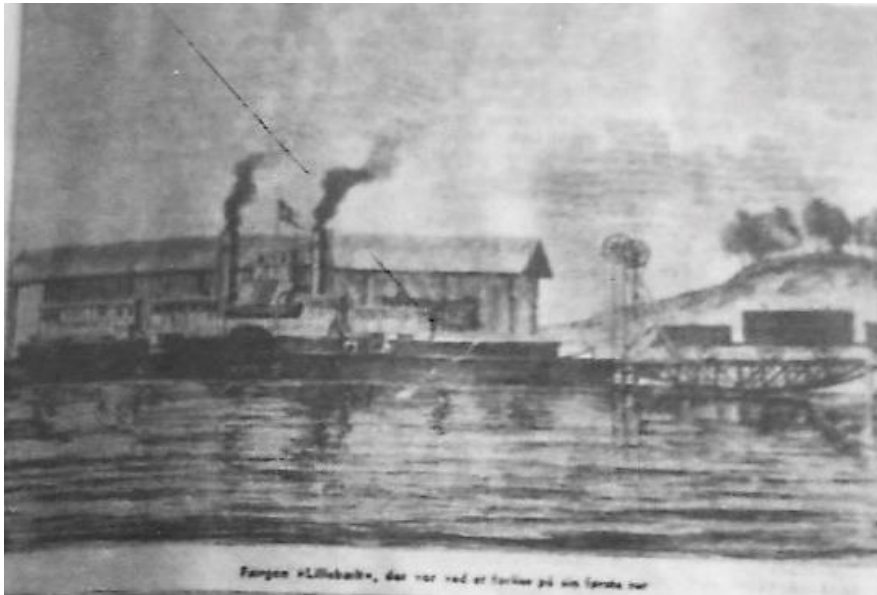
Aarøsund: Tlf. Øsby (045) 8 44 70

Fra omkring 1920 var "De danske Sukkerfabrikker" en stor kunde, og i 1943 opkøbte de ca. halvdelen af aktierne. Assens byråd var derefter den største aktieholder. Under 2. verdenskrig blev færgen minesprængt, og da den igen genoptog sejladsen, blev ruten ændret, som ses på landkortet. Denne rute blev brugt et par år efter krigen indtil bæltet var minestrøget. Indtil 1962 gik den samme færge i fast rutefart mellem Assens-Årøsund. 1962 købte selskabet den ny (brugt) færge, da man satsede på at den øgede bilisme ville give flere kunder. Det holdt dog ikke helt stik, da konkurrencen i de sidste år blev hård bl.a. pga.

DSB færgen Mommark-Fåborg. I 1966 var ruten tæt på at lukke, men blev reddet efter en del forhandlinger med Assens og Haderslev Amter.

Den punkterede linie viser færgens rute indtil der var mineryddet efter 2. verdenskrig.

Billeder fra selskabets arkiver.

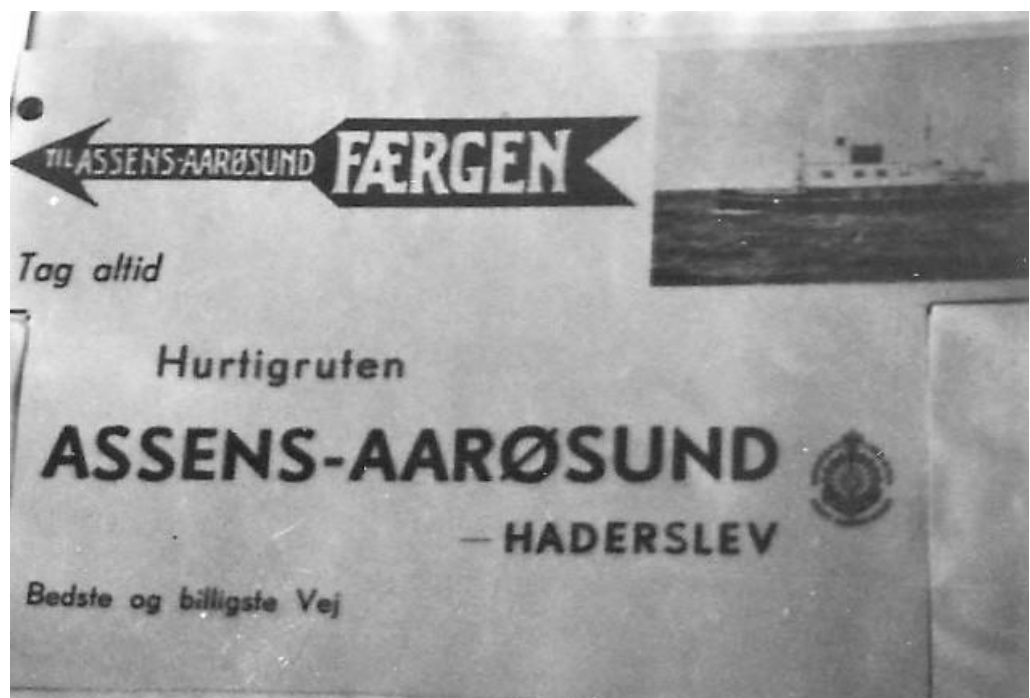
Ved billedet står:
Færgen "Lillebælt",
som var ved at forlise
på sin første tur.

Bladet "Motor" skriver 29. juli 1923.

Et godt omdømme:

Nu er Færgen i god Gang, den gamle Rute er genoprettet med moderne Fartmidler, og den skal aldrig nedlægges mere. Her kunde vi godt slutte, men endnu kan vi have Lyst til at anføre, hvad folk siger.

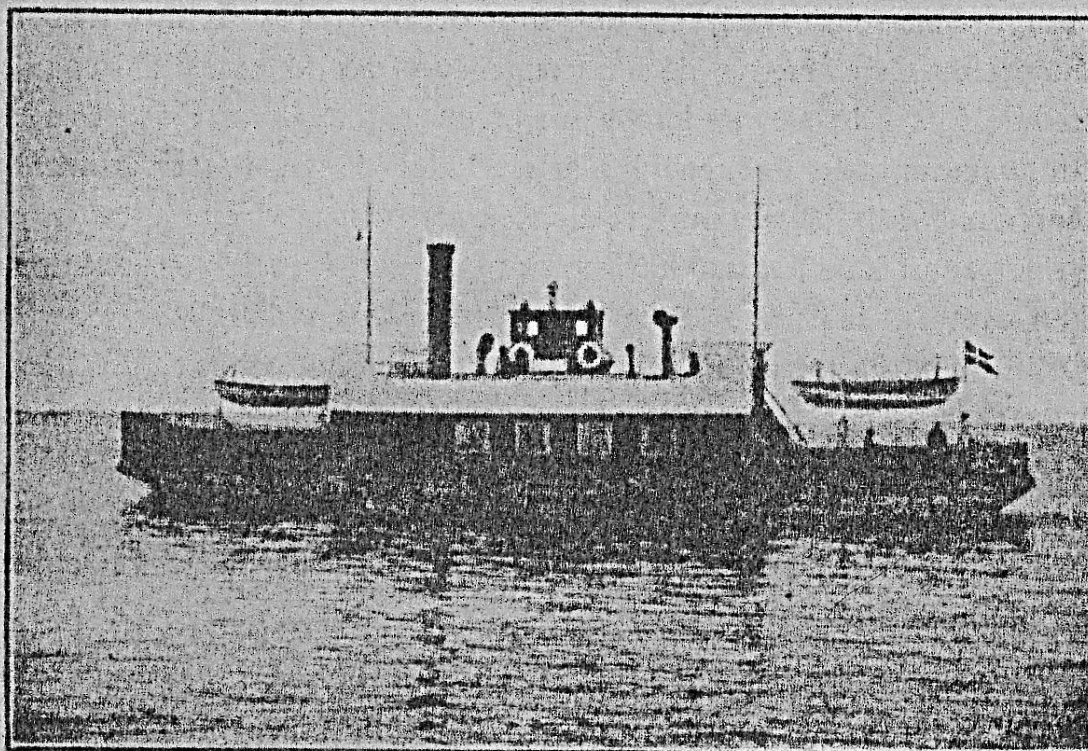
De
Motorkørende
imødeser
enhver
forbedret

Forbindelse over Bæltet med Glæde. Det gælder ikke mindst den Færgerute, der nylig er bleven aabnet mellem Assens og Aarøsund. Thi det er jo en ganske antagelig Omvej, de Motorkørende navnlig fra Sjælland og Fyn kan spare ved at

ET GODT OMDØMME.

Nu er Færgen i god Gang, og den gamle Rute er genoprettet med moderne Fartmidler, og den skal aldrig nedlægges mere. Her kunde vi godt slutte. Men endnu kan vi have Lyst til at anføre, hvad Folk siger.

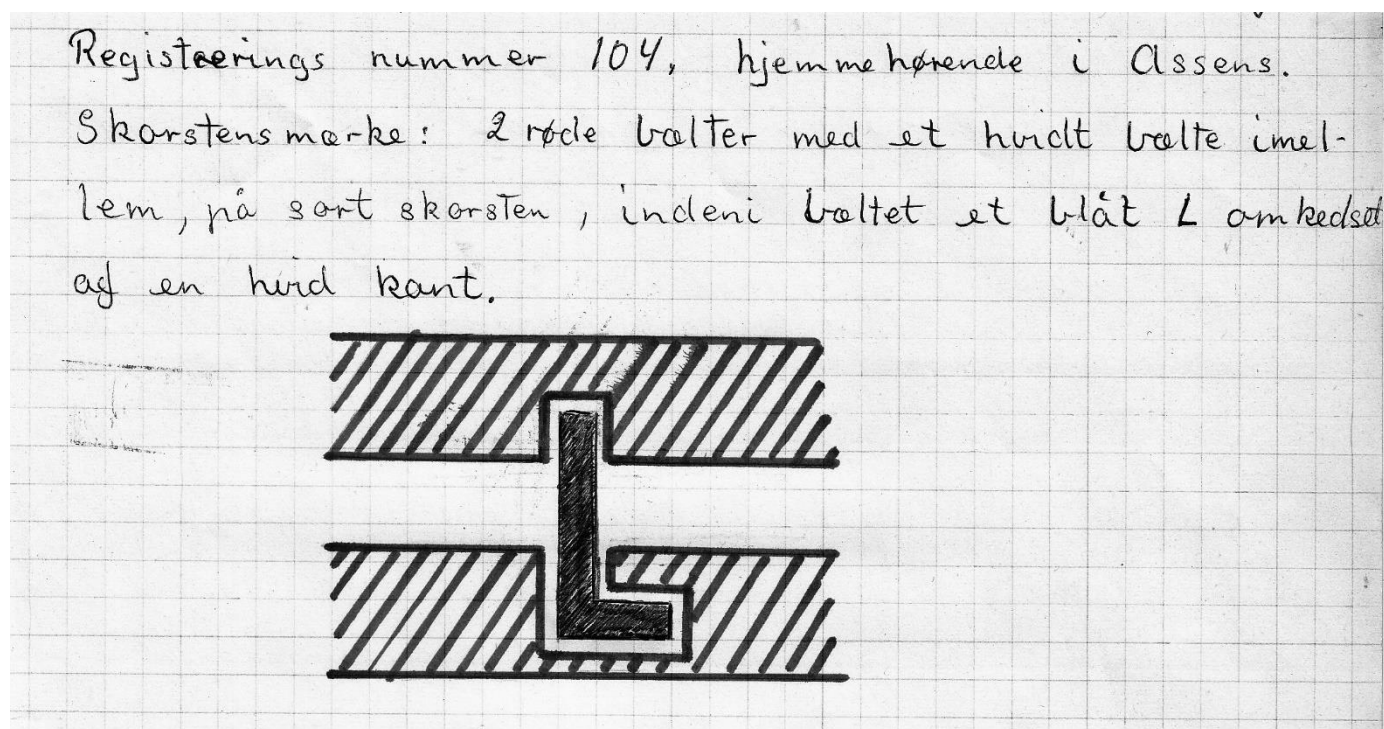
Færgen „Sonderjylland“

Bladet „Motor“ skriver 29. Juli 1923:

„De Motorkørende imødeser enhver forbedret Forbindelse over Bæltet med Glæde. Det gælder ikke mindst den Færgerute, der nylig er bleven aabnet mellem Assens og Aarøsund. Thi det er jo en ganske antagelig Omvej, de Motorkørende navnlig fra Sjælland og Fyn kan spare ved at benytte denne Rute, naar de agter sig til Sønderjylland. Ruten, som fra Assens gaar Syd om Baagø til Aarøsund, der ligger 15 km Øst for Haderslev, er den korteste Vej fra Fyn til Sønderjylland, og dertil kommer, at Vejen fra Nyborg over Ringe til Assens gaar gennem Fyns skønneste Egne, ligesom man ogsaa i Sønderjylland kommer til Steder, man ellers næppe vilde faa at se. Yderligere har Færgen den Fordel, at Overfarten kun varer 1 Time.“
(Nu nedsat til 50 Minutter.)

benytte denne Rute, naar de agter sig til Sønderjylland. Ruten, som gaar fra Assens Syd om Baagø til Aarøsund, der ligger 15 km Øst for Haderslev, er den korteste Vej fra Fyn til Sønderjylland, og dertil kommer, at Vejen fra Nyborg over Ringe til Assens gaar gennem Fyns skønneste Egne. Ligesom man ogsaa i Sønderjylland kommer til Steder, man ellers næppe vilde faa at se. Yderligere har Færgen den Fordel, at Overfarten kun varer 1 time (Nu nedsat til 50 min.)

Svends tegning af skorstensmærket:

I 1884 begyndte Sønderborg Dampskibsfartsselskab at sejle nogle ture mellem Assens-Aarøsund med afgang Assens 14.10 og ankomst Aarøsund kl. 15.20. sejlturen var 70 min., og i dag er den 50-55 min., altså kun nedsat med ca. 15. min. på 83 år. (I 1684 tog turen 2½ time). Derimod er billet prisen blevet forhøjet i takt med tiden. I 1884 = kr. 2,40. I 1932 = kr. 3,50. I 1966-67

En rejsende, som foretog turen Assens-Aarøsund i 1775, skriver:

"Fra Assens over det lille Bælt med den mindste Færgebaad til Haderslev Land; i Baaden var i alt 4 Passagerer og tvende kofferter, 2 Færgefolk, som roede. De forstod ikke at føre Aarene, den ene af dem drak som tieste, og imidlertid stak han sin Aare under Knæet og lod Baaden tumle sig mod Vinden. Da de var over Halvvejen, roede de Baaden fast paa en sten; den forreste Roers Knægt skulde støde os løs, men lod os staa indtil han fik afpisset..."

Assens-Aarøsund ruten er også blevet brugt til postbefordring. I 1555 fik tolderen i Assens ordre fra kongen om altid at holde en færge parat til at befordre dennes breve og bud, til og fra Haderslev Næs. Endvidere skulle der være en postklipper (hest) i Assens, så kongens breve altid kan komme hurtigt frem.

"For sig og sine" havde kongen fri overfart. Det må have været nogle besværlige dage for borgerne i Assens og Omegn, da hele det store selskab skulle have kost og logi gratis. På en vognseddel fra Chr. D. III ses rejseselskabets størrelse. (her er gengivet Sven D. Sørensens fortolkning af et sådant dokument.)

Som Svend forestiller sig et gammelt dokument

TAKSTER

Passagerer	E	D3d	D2m
Voksne	6,00	8,00	10,00
Børn t.o.m. 12 år	3,00	4,00	5,00
Børn t.o.m. 4 år	frit		

E == enkelt . D3d = dobbelt, 3 dage
D2m = dobbelt, 2 måneder

Personvogne incl. fører	E	D3d	D2m
0-2,85 m	15,00	20,00	24,00
2,86-4,25 m	18,00	24,00	29,00
4,26-5,00 m	20,00	27,00	32,00
over 5,00 m	25,00	34,00	40,00

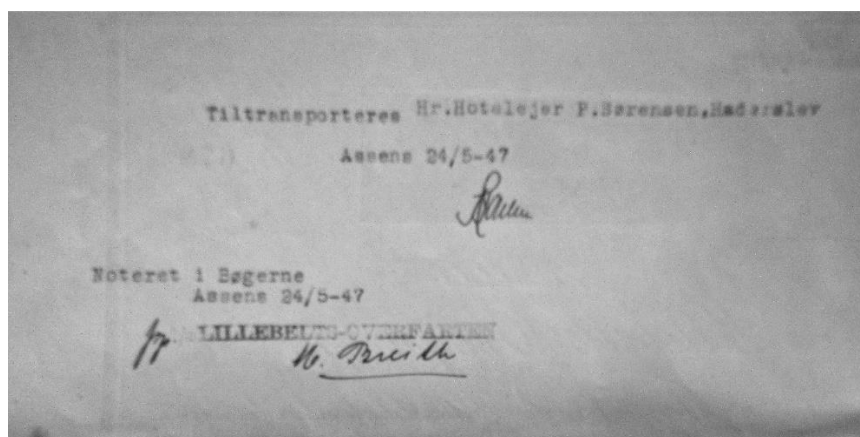
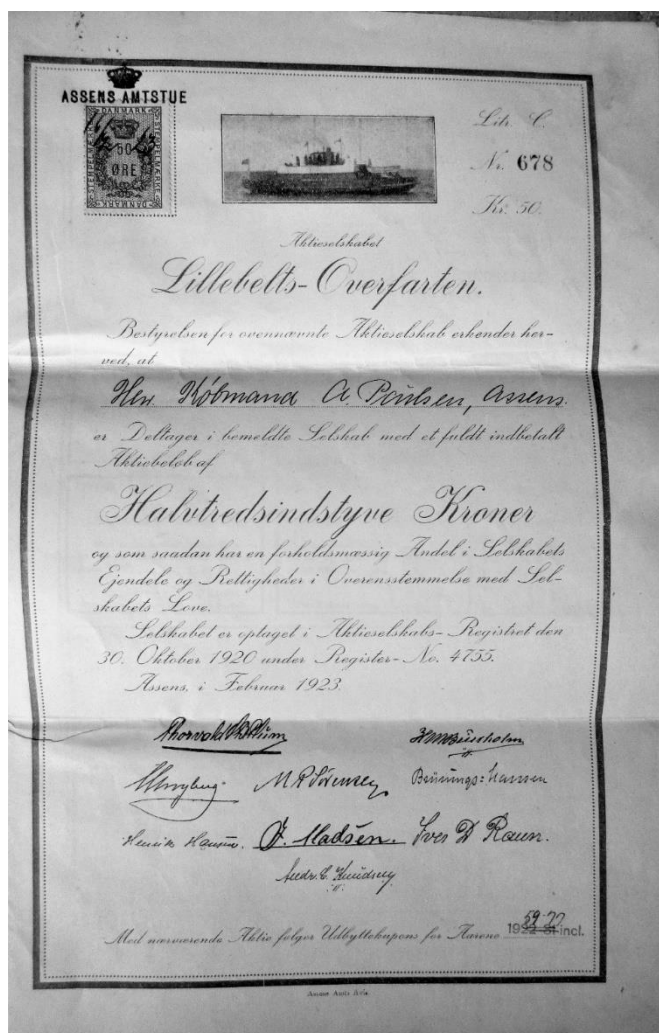
Campingvogne som personvogne incl. fripassager
Busser og lastvogne: takster ved ekspeditionerne

Selskaber — min. 15 pers. — stor rabat

Kort - 12 enkeltrejser - **50 pct. rabat**

Billetter, yderligere oplysninger eller pladsbestilling hos Deres rejsebureau, FDM eller vore ekspeditioner . Billettering finder også sted ombord.

Færger har 3,80 m fri gennemkørselshøjde.

Tekst ovenstående: Tiltransporteres Hr. Hotelejer P. Sørensen, (Svends bedstefar) Haderslev, Assens 24/5-47. –

Noteret i Bøgerne Assens 24/5-47 –

Lillebæltsoverfarten H. Breith.

Tusind tak Sven Daugaard Sørensen – at vi fik lov til at kigge med i din opgave.

"Sig mig, har der været en kulforretning i Aarøsund?" Peder Møller, Øsby vifter med et stykke papir.

Peders bedstefar Iver Møller har handlet med Biehl! – Formentlig "Kedde" Biehl. Hvad han er kommet hjem med, ses ikke, men kr. 118,- har været

et stort beløb i 1924. Regningen er udstedt 1. november og som Peder pointerede – Læg lige mærke til, at den er betalt 3. febr.

Døstrup Lokalhistorisk Arkiv har i tidernes morgen foræret en scanning. Her ses Aarøsund KulVognsmandsforretning tlf. 99 Chr. Biehl Tlf.99. Christian Biehl er herren med hunden. Hustruen Anna stammede fra Hejsager.

Et kig ind i fortiden – en ferierejse, som også rammer Aarøsund.

Feriefarten – 14.-22. august 1920. Vi har lånt et gammelt familiedokument af Ingvar Hansen tidligere Hajstrup – nu Fredericia.

Hæftet er færdigskrevet - Ringkøbing 1921

Ringkøbing, 14.-8.-1920.

Efter at have fået kufferterne pakkede og taget afsked med husets beboere samt vor hund "Ladi", som vi ikke kunne have med os, og som

derfor måtte overlades til nogle bekendtes omsorg under vor fraværelse, drog vi af sted til banegården, og kl. lidt over 10 formiddag dampede vi så mod Kolding. Denne køretur var som alle jernbaneture, når man har foretaget dem før – uden særlig interesse, ja, til tider endog ret kedsommelige og trættende. Vi oplevede heller ikke noget nævneværdigt under turen denne gang, og ankom ved 2-tiden til den gamle, men livlige by Kolding.

Kolding 14.-8.- 1920

Ankomsten hertil satte vi straks kursen mod vore forældres hus i Hospitalsgade nr. 37. Her modtages vi af vor moder, som blev højlig overrasket ved at se os allerede, da det først var vor mening at komme til Kolding om søndagen.

Efter et par timer kom vor fader, og han var jo lige så glad ved at se sine børn fra det "vilde Vesten" omkring sig. Da nu vor onkel "Baae" (Hans "familienavne".) kom til, var der ikke fri for at være "fuldt Hus" i de små stuer.

Snart gik talen lige så strygende som ethvert sted, når der kommer folk til huse, som man til daglig må nøjes med at leve sammen med i tankerne. Der var selvfølgelig stof nok; man aflagde jo hver især beretning om, hvorledes livet var levet siden man sidst taltes ved. – Vore forældre havde selvfølgelig en del at berette om gamle fælles bekendte i Kolding, og vi "kørte op" med lange lovtaler og nedrakninger af ferieborn,

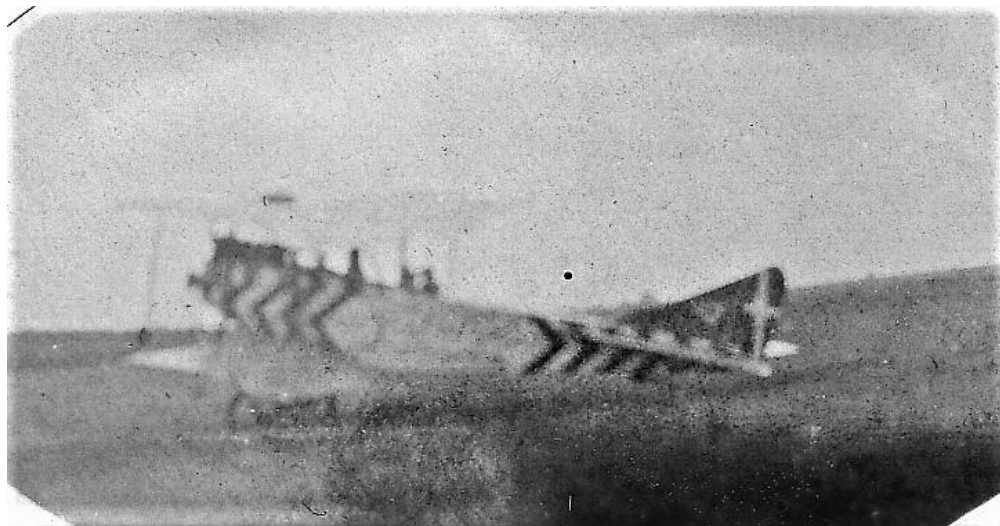
hvoraf vi havde haft en sønderjyde og meget ofte besøg af en københavner, som vi syntes særlig godt om.

Efter at have spist til aften var vi selvfølgelig et lille "trip" ude at se på bylivet en lørdag aften. Der er liv i gaderne.

Kolding, 15.-8.-1920

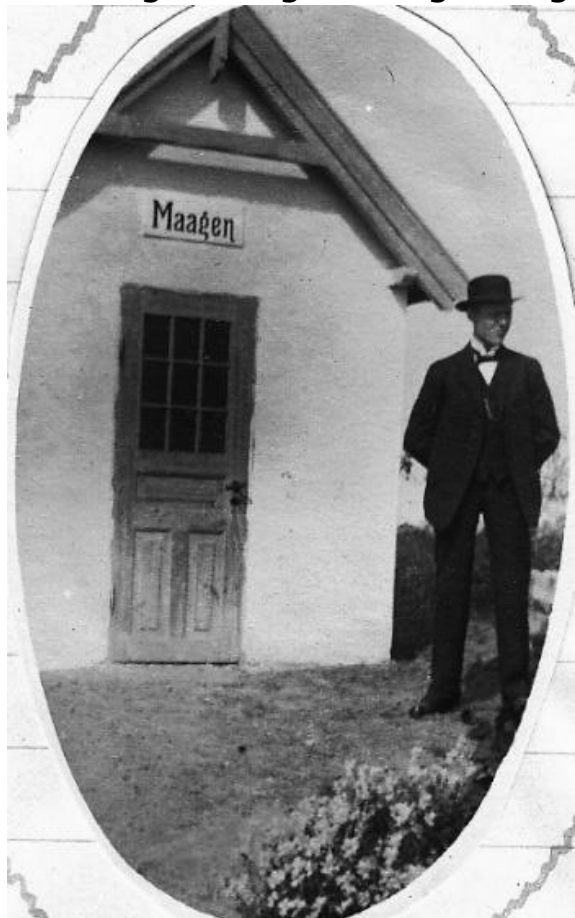
I dag er det søndag, og vi er meget tidlig på benene – man skal jo ikke sove sin ferie bort -. Med et bliver der en sær snurren i luften, og et af familiens medlemmer, der just sad i det lille hus med et "hjærte" i døren, bliver så ivrig med at varsko vi andre, at hun straks løber ud af huset med "Hjærtet", ind i køkkenet og melder: "En flyver." Jo, ganske rigtig, det er en flyver, der har taget sig en "morgentur"; Vejret var også det bedste som tænkes kunde - lige til at flyve i; selv for en dansk flyver. Nå, da flyveren var borte udbryder det ærede familiemedlem: Ja, så må jeg nok hellere komme ud og gøre mig færdig!

Noget senere på formiddagen gik vi og vor far en tur til Seest for at hilse på svoger Oscar's. Familien her var lige begyndt at kravle ud af "Fjerene". Man blev anvist plads inde i "skramlestuen" – og sad her og ventede medens opstandelsen" foregik. – efter en kop kaffe gik vi ud for at bese svogers "Gods" og grundmurede "sommerslot", "Maagen" kaldet.

Svoger viste med en vis stolthed selskabet rundt på "Godset". Hver var hele kartoffelagre, masser af forskellige kål, nogle dejlige små græskar og asier. – Og så var der jo "Slottet", der i al sin "nystrøgethed" tog sig smukt ud i det prægtige sommervejr, og flaget bølgede for en let brise fra et "slot" – ved siden af. Naa "Maagen's" indre var jo endnu ikke i orden. – Rom blev jo heller ikke bygget på en dag. – Et par timer efter sad hele selskabet hos far og mor i Hospitalsgade. Hele selskabet? Ja, hvem var det? Jo, selskabet bestod af:

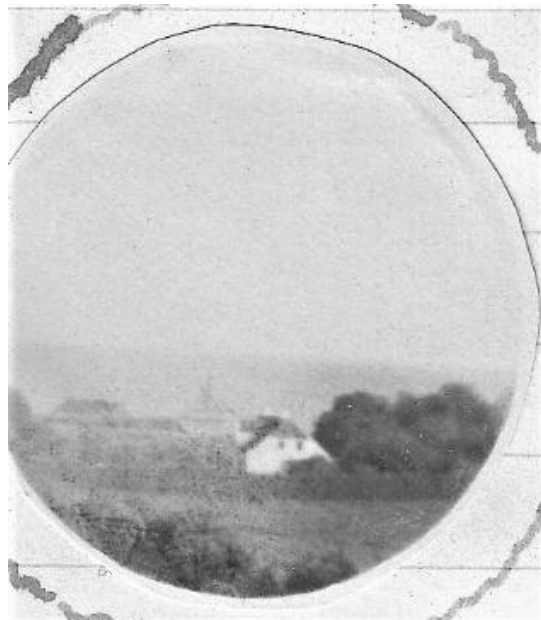
Far og mor, onkel Baae, svoger Oscar og søster Tinne samt deres børn Karlo og Ella og endelig feriegæsterne Eline og Hans. – Efter middagen –

der var primus – sagde onkel Baae: "Er der nogen af eder, der vil med til Hejlsminde?", og efter nogen snak frem og tilbage begav Oscar og Tinne og Eline og Hans sig af sted med Baae som "Chef" for ekspeditionen til Sydbanegården for at tage med tog til Hejlsminde.

Omkring ved 3-tiden var vi så i Hejlsminde. Vi indtog straks vor

eftermiddagskaffe på badhotellet og begav os derefter om af det gamle teglværk til. Her havde Baae jo i sin grønneste ungdom bedrevet adskilligt. Han lod vel nok adskillige af minderne passere revy for sit indre, medens vi andre var stærkt optagne af de smukke naturomgivelser, selv om det ikke var første gang, vi var her.

Da jeg selvfølgelig havde mit kamera med, var vi jo oppe på et par højdepunkter for at "slå et par plader."

Efter at have besørget dette, hvilket tog nogen tid, da det var Baae meget om at gøre, at få netop et par gode billeder herfra, gik vi atter langs standen om til badehotellet, og her blev i enige om at tage med en motorbåd til "Gravenshoved" – et lille forlystelsessted i Sønderjylland.

Sejlturen dertil tog omkring en halv times tid. Og efter at have passeret den ret lange bro ind til land og efter at have entret op ad en mængde trappetrin, der ikke alle var lige behagelige at sætte sin fod på, nåede vi op til selve etablissementet, der ligge i en omtrent cirkelrund rydning i en skov af gamle bøgetræer. I al sin beskedenhed var her smuk og hyggeligt, og mellem de høje træer kunne man se ud over Lillebælt, til Brandsø og Fyn.

Da klokken nu var henad 6, følte Baae sig sulten, og vi "underordnede" fulgte gladelig "Chefens" forslag om at få nogle stykker mad med en øl til; dog måtte det gå hurtig, da vi kun havde en halv time til at båden gik tilbage til Hejlsminde.

Men smørrebrødet blev bestilt og 10 minutter senere bragt kellneren os det samt nogle forfriskende øl. – Og så gik vi til "arbejdet", og der var gang i "kæbetøjet" for tiden på bådens afgang nærmede sig stærkt. Da man var nået til det sidste stykke mad på fadet, forsvandt pludselig selskabet med undtagelse af mig; jeg så først med forbavselse på mine fællers "stikken a' fra mig" og dernæst på det tilbageblevne stykke brød med en dejlig fed Sardin på. Et øjeblik var det ikke fri for at "løbe rundt" for mig. Hvad skulle jeg? Skulle jeg løbe med det øvrige selskab og lade min fede "Ven" på fadet i stikken sammen med et kvar glas øl, den rare "chef" var løbet fra. Eller skulle jeg slå min lid til, at jeg vel nok nåede båden selv om jeg endnu afså et par minutter på "de sidste sørgelige rester" af måltidet. Da så jeg pludselig en flue komme flyvende som ville den lige dale ned i det tilbageværende øl for at tage sig et bad, og for at øllet ikke skulle overgå den skandale besluttede jeg mig til at sætte øllet, brødet og sardinen til livs.

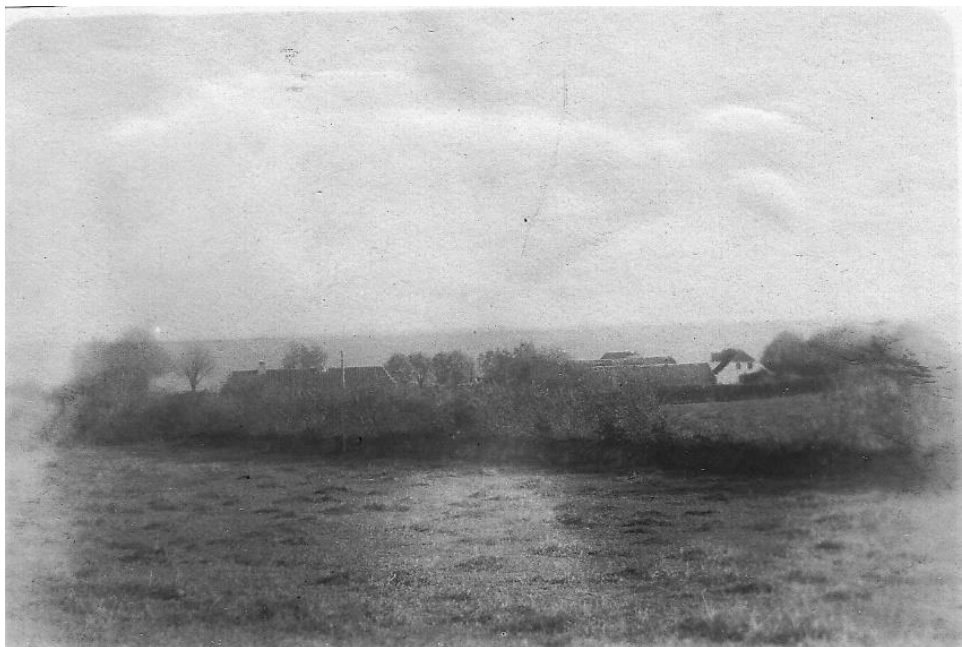
Det øvrige selskab var allerede et godt stykke forude, da jeg brød op for sat følge efter dem, og tyggende på de sidste rester af sardinens rygrad. Nå jeg nåede da at komme indenbords i sidste øjeblik, og en times tid senere fattede vi så imod Kolding.

Ankomsten til

Hospitalsgade fik vi os

straks indrettet et primitivt "mørkekammer" i onkel Baaes køkken, og snart efter havde vi pladerne fremkaldt; og disse viste sig at være blevet udmærkede.

Så sluttede dagen med at drikke kaffe hos far og mor, og medens man nød en "46" – som den rare "chef" trakterede med- gennemgik vi eftermiddagens såre fornøjelige og vellykkede udflugt.

Mandag, 15.-8. 1920.

I dag -mandag foretog vi os ikke noget særligt. Vi var selvfølgelig ude at se lidt på gamle Kolding, men ellers nøjedes vi med at "trisse" rundt og fordøje gårsdagens oplevelser. – lidt over middag fandt mor på, at hun gerne ville foreviges med en kaffekop i hænderne, og det blev hun, men der kom ved et tilfælde en mere med på billedet - se i øvrigt nedenfor.

Tirsdag den 17.-8. – 1920

I dag er det en særlig dag, for da er det nemlig fars fødselsdag.

Om eftermiddagen var mor, Line og jeg en tur på de gamles hjem for at se til Mt. Diedrichsen. Hun var selvfølgelig meget glad ved at se gamle bekendte, og hun vartede os op med kaffe og kage ligeså overvældende, som da hun boede i Søndergade og endnu gik og passede sin gerning på sygehusets vaskeri.

Efter at have drukket den velsmagende kaffe viste "Mutter Diedrichsen" os omkring i "Hjemmet" og i festsalen tog jeg vedføjede billede.

Så tog vi afsked med vor værtinde, og mor og Line gik ud i byen for at købe fødselsdagsgave til far. Som de nu bedst går får mor mig på noget "lagkage" i en bagerbutik, og hun bliver så lækkersulten, at hun må ind og købe et stykke både til hende selv og Line. For nu at nyde det købte mens lækkersulten var "lige her over", gik de ind i en port og stod her og gnavede kagen i sig. En håbefuldst ung mand, der just passerede forbi, spurgte deltagende: "Smager det godt?" – og det har det sikkert gjort.

Om aftenen var der så fødselsdagsfest for far. Der var "fuldt hus", og man åd og drak og fortalte krøniker til kl. blev henad 12, så gik enhver til sit og dagen var til ende.

Onsdag, d. 18.-8. – 1920

I dag begav Line og jeg os på en længere tur. Vi agtede nemlig at besøge Lines familie i Aarøsund og Omegn.

Kl. 7½ dampede vi af sted ned toget vestpå. I Vamdrup måtte vi spadsere i 3 timer og ved 3-tiden om eftermiddagen nåede vi til Haderslev; her gik vi så og så på byen til kl. 7½ om aftenen, da toget gik til Aarøsund og endelig kl. ca. 10 nåede vi bestemmelsesstedet. Det kan vel med god grund siges, at vi på denne tur tog den længste omvej, hvilket også var tilfældet, men da vejret var smukt hele dagen og vi intet havde at haste efter, ræsonnerede vi: så har vi også prøvet dette!!.

Nå ankomsten til Lines Broders – Ingvar Hansen – fik vi aftensmad, og snart gik vi til ro.

Aarøsund torsdag d. 19.8.-1920

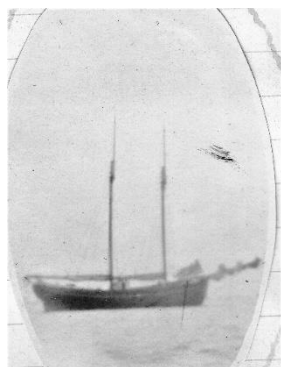
Straks efter at vi var stået op torsdag morgen gik Line, hendes broders yngste søn, Peter, og jeg en tur ud over markerne ved Lillebælt. Det var jo for Line og jeg noget nyt og smukt her at gå i disse med højt levende hegn og indelukkede marker. Og nøddetræerne og brombærrankerne, der alt havde modne bær, blev flittigt eftersete.

På en af markerne traf vi på et gammelt gravkammer. Line, der er født i Aarøsund, vidste jo hvor det lå; men jeg havde ikke set det før og nu måtte jeg selvfølgelig have det grundigt set efter både udvendigt og indvendigt. Det var meget interessant; men det må beklages, at det ligger upåagtet hen, så græs og småbuske næsten har overgroet det hele.

Da det nu begyndte at regne, måtte vi jo skyndsomt afbryde vor vandring og søge hjemad.

Om eftermiddagen, da det atter var tørvejr, var vi med sejlbåd en tur ovre på øen Aarø. På denne tur var vor svigerinde Lene, og både Peter og hans ældre bror, Hans, med.

Hans og Peter, der under denne tur ville vise deres sømandskundskaber, blev til tider noget uenige om sejlføringen og manøvreringen i det hele taget. Dog gik det alt sammen meget fornøjeligt, og Peter, som den yngste, måtte selvfølgelig lade sin ældre og mere erfarne broder Hans udføre kaptajns-rollen. Da det småregnede, da vi kom over på Aarø, nøjedes vi med at gå ind på øens kro og drak her en sodavand; en times tid senere var vi

atter hjemme i Aarøsund by hos svoger Ingvars; aftenen gik her med harmonikamusik og sang.

Aarøsund fredag Fm. 20.-8.- 1920

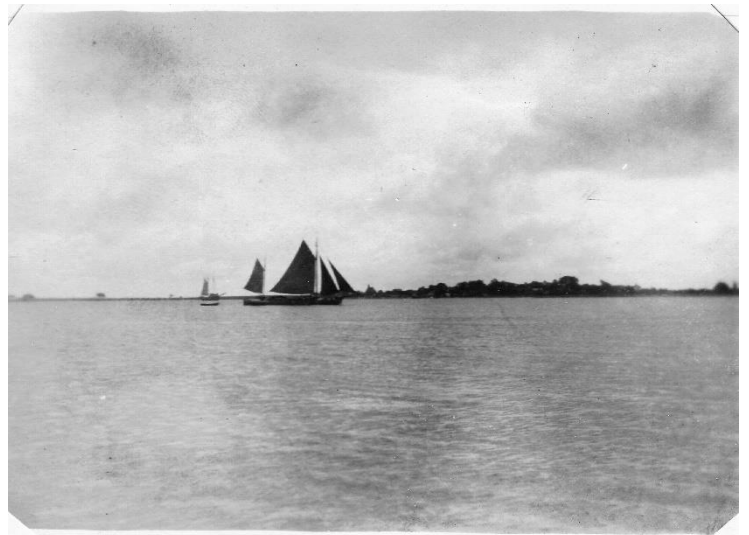

I dag, fredag formiddag, var Peter og jeg ude på en lille turne, og under denne viste han mig det fort, som tyskerne under verdenskrigen havde anlagt i nærheden af Aarø Sund Badehotel. – Selv om det var noget skummelt at færdes derinde i denne grå betonbygning, var det dog ganske interessant at se, hvorledes menneskene i det 20.

århundrede kan indrette alentykke cementrum eller "bygninger", hvorind man jager en flok mennesker, som man har givet noget kulørt tøj på og indenfor disse kulørte tøjer forskellige grader eller benævnelser – og så bliver disse af nogle få "overstatsborgere" kaldt ved ordet soldat så længe, at de selv tror på, at de absolut må være noget mere end deres medborgere, som ikke har dette kulørte "statstøj" på; og på noget man indenfor menneskeheden kalder kommando, får disse få "overstatsborgere" så deres soldater til at skyde og efter alle kunstens regler ødelægge andre soldater, som man har givet navnet fjender! At de alle er mennesker og lige berettigede til at være på jorden, ses der ganske bort fra, når det store "skuespil" krig opføres.

Nå vi gik så bort fra dette "krigsminde" og hen på en badebro, hvorfra vi havde nedenstående tydelige men fredelige syn af en sejler, der ganske langsom gled sydpå gennem sundet.

– Da vi her stod på broen, kom Hans sejlene i båd, og vi kom så om bord hos ham og fik os en lille rask tur op forbi havnen og tilbage til denne; her stod jeg i land, tog et billede af havnen og gik hen og slog en sludder af med svoger Ingvard, der var beskæftiget ved sin båd og fiskeredskaber.

Efter at have spist til middag gik vi til Hajstrup for at besøge Elisabeth og Bernhardt Brosda. – Kort efter vor ankomst hertil tog jeg et billede af

dette hjem, som de nu ville forlade for at bosætte sig i nærheden af Fredericia.

Vi gik så alle en tur til "Øjsby" og da vi var kommet hjem igen, gik Line og jeg en tur ud over markerne og her tog jeg ved 7½ tiden et billede af solnedgangen.

Aftenen tilbragte vi hos Bernhardts, og foruden legemlig føde fik vi også en hel del åndelig føde. D.v.s. historier fra Bernhardts lange fangenskab i Rusland. Disse var – selv om de ofte lød utrolige for os – meget interessante. – Ved 11-tiden nåede vi så til Ingvars igen, og næste morgen mellem 6-7 gik vi til Aarø Sund holdeplads for at komme med toget til Haderslev. Det varede dog noget inden toget kom, og meden

Line og hendes svigerinde stod og talte sammen i det ret primitive skur, som her udgør stationsbygning, fordrev jeg ventetiden bl.a med en blyant at overstrege ordet "dorf" på et skilt, der tilkendegav, at her var Aarø Sund By, og tegnede ordet "by" i stedet for. – Nå, endelig kom toget og vi tog afsked med vor svigerinde, og omkr. Kl. 8½ var vi i Haderslev. – Herfra tog vi så ved 9½-tiden med rutebil til Kolding, hvortil vi ankom ved 11-tiden.

Om eftermiddagen aflagde vi atter et besøg hos Mt. Diedrichsen på "De gamles Hjem", ligesom vi var et "lille smut" ude at hilse på den Schnoor'ske familie.

Kolding, 22.-8.-20

I dag var det sidste dag af vor ferie. Vi fik om formiddagen anledning til at være sammen med Lines fader, der natten til søndag var kommen

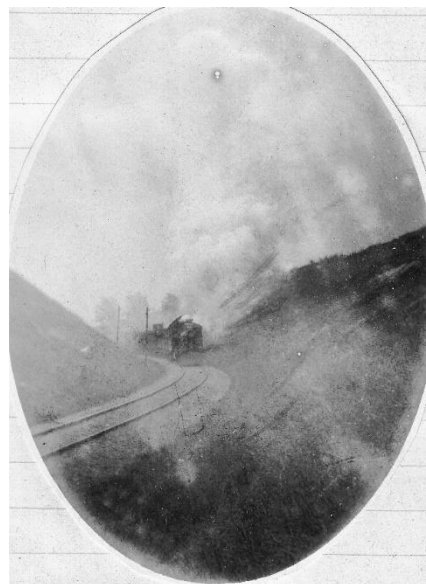
hertil med kanonbåden "Guldborgsund" fra Julsminde, hvor han havde deltaget i en stor veteranfest for alle sønderjyske veteraner. Han var selvfølgelig meget stolt og tilfreds med at have deltaget i en udpræget veteranfest.

Ved 3½-tiden begav vi os så til banegården
snart efter var vi "om bord" i toget, som
dampede af sted med os mod Ringkøbing,
hvortil vi nåede ved 8-tiden om aftenen – og
var denne ferie forbi --- og "Ladi" var glad.

Ringkøbing, 3.febr. 1921.

Hans Andersen Hoffmann

Tak til Ingvard Hansen

og

så

Lånt til scanning af Edel Jørgensen. Fundet hos Misse Jørgensen. Misses
fra var murer Enevold Henriksen, så disse fotos er højst sandsynlig
billeder af hans byggerier. Her et rejsegilde. Måske kan nogen genkende
huset?

Endnu et byggeri at Enevold Henriksen, - mon ikke det er Færgevej 57?
Nogen af os husker, at her boede engang Aage og Ditte Kjær.

